

Prawo i Sprawiedliwość

PROGRAM SAMORZĄDOWY

2010–2014

WOJEWÓDZTWO
OPOLSKIE

Spis treści

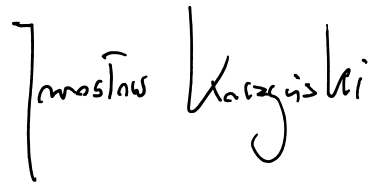
Wstęp	3
Ogólna charakterystyka województwa opolskiego	4
Wybrane zagadnienia diagnozy sytuacji społeczno-gospodarczej	5
Główne atuty i problemy rozwoju województwa opolskiego	20
Wizja rozwoju województwa opolskiego do 2014 roku	22
Cel główny i cele cząstkowe Samorządowego Programu PiS Rozwoju Województwa Opolskiego	22
Wybrane obszary priorytetowe Programu	23
Edukacja i kapitał ludzki	23
Promocja i ochrona zdrowia	26
Pomoc społeczna i polityka prorodzinna	28
Infrastruktura techniczna, ochrona środowiska i ochrona przeciwpowodziowa	32
Przeciwdziałanie bezrobociu, warunki życia i bezpieczeństwo publiczne	40
Wykaz inwestycji regionalnych i ponadregionalnych do realizacji przy wspieraniu budżetu państwa i funduszy europejskich	45
Uwarunkowania realizacji celów Samorządowego Programu PiS Województwa Opolskiego	46
Zakończenie	48

Wstęp

21 listopada Polacy wybiorą nowe władze samorządowe wszystkich szczebli od gmin poprzez miasta i powiaty po sejmiki wojewódzkie. Prawo i Sprawiedliwość z pełnym zaangażowaniem bierze udział w tych ważnych dla Polaków wyborach. Przedstawiamy naszych kandydatów na prezydentów, burmistrzów, wójtów, radnych gminnych, powiatowych i wojewódzkich. Są wśród nich zarówno ci, którzy już skutecznie pełnili te funkcje, jak i wielu nowych, często młodych ludzi, pragnących służyć swym lokalnym społecznościom. Chcemy, aby w samorządach wszystkich szczebli było jak najwięcej osób kompetentnych, uczciwych, potrafiących wsłuchiwać się w oczekiwania swych współmieszkańców i rozumiejących potrzeby ludzi, których będą reprezentować.

Wszystkich kandydatów Prawa i Sprawiedliwości łączy program samorządowy adresowany do wszystkich ludzi, nastawiony na rozwiązywanie ich codziennych problemów, niezależnie od miejsca ich występowania. Polska równych szans to kraj, który nie może być podzielony na obszary coraz bogatsze i pozostające w tyle – najczęściej małe miasta i wsie. Dla przedstawionej w programie polityki rozwoju ważne są wszystkie regiony, wszystkie gminy i miejscowości.

Rozwinięciem ogólnopolskiego programu samorządowego jest 16 propozycji programów wojewódzkich. W ten sposób rozpoczynamy debatę samorządową, do udziału której zapraszamy wszystkich mieszkańców regionu.

Ogólna charakterystyka województwa opolskiego

Województwo opolskie położone jest w południowo-zachodniej części kraju. Sąsiaduje z województwami: śląskim, łódzkim, wielkopolskim oraz dolnośląskim. Od południa graniczy z Republiką Czeską.

Region należy do grupy małych regionów europejskich, zajmując 9412 km² powierzchni (3,0% powierzchni kraju), zamieszkuje go 1 031,1 tys. osób (według stanu na 31 grudnia 2009 r.). Ludność w miastach stanowi 52,32%, ludność wiejska 47,68%. Gęstość zaludnienia w województwie opolskim, chociaż niższa od średniej krajowej (122 osoby na km²), zbliżona jest do średniej w Unii Europejskiej i wynosi 110 osób na km².

Administracyjnie województwo opolskie dzieli się na 12 powiatów, w tym 1 powiat grodzki (Opole) oraz 71 gmin (w tym 3 miejskie, 32 miejsko-wiejskie i 36 wiejskich).

Równomiernie rozwinięty układ osadniczy regionu tworzy 35 miast i 1191 miejscowości wiejskich, w tym 1011 wsi i 1025 sołectw. Największe miasta to: Opole (128,9 tys. mieszkańców), Kędzierzyn-Koźle (66,1 tys. mieszkańców), Nysa (47,8 tys. mieszkańców) i Brzeg (38,6 tys. mieszkańców).

Strukturę funkcjonalno-przestrzenną województwa opolskiego tworzą trzy strefy: centralna – aglomeracji opolskiej, do której należy Opole wraz z powiatami opolskim i krapkowickim, wschodnia, w skład której wchodzi powiaty: kluczborski, oleski, strzelecki i kędzierzyńsko-kozielski oraz strefa zachodnia, z powiatami: namysłowskim, brzeskim, nyskim, prudnickim, głubczyckim.

Aglomeracja opolska obejmuje miasta: Opole, Krapkowice, Gogolin, Prószków, Ozimek, Niemodlin i Zdieszowice oraz silnie zurbanizowane gminy wiejskie powiatów opolskiego i krapkowickiego (łącznie 335 tys. mieszkańców). Istotnym ograniczeniem rozwojowym jest słabe wykorzystanie walorów aglomeracji opolskiej, zwłaszcza w sytuacji braku w regionie metropolii.

Osadnictwo wiejskie ma charakter zwarty. Dla obszarów wiejskich regionu charakterystyczne są duże wsie, o najwyższym w kraju stopniu urbanizacji, stanowiące często lokalne centra rozwoju. Średnia wielkość zaludnienia miejscowości wiejskiej wynosi 324 osoby (w kraju 258 osób). Problemem tych ośrodków jest jednak niedobór koncepcji i programów rozwoju lokalnego i regionalnego, pomimo wysokiego poziomu samoorganizacji społecznej i dużej aktywności lokalnych środowisk, w tym mniejszości narodowych.

Województwo opolskie to przygraniczny oraz zróżnicowany kulturowo region dawnego pogranicza polsko-niemieckiego i czeskiego. Społeczność regional-

na charakteryzuje się silnym poczuciem tożsamości regionalnej, bogactwem doświadczeń wynikającym z odmienności kulturowej oraz otwartością na świat. W województwie opolskim mieszka 71% ogólnej liczby osób w Polsce, które deklarują narodowość niemiecką i 14% deklarujących się jako Ślązacy. Problemem jest niski stan wiedzy o regionie i jego dziedzictwie oraz niewystarczające uwzględnianie wielokulturowości przez instytucje edukacyjne i kulturalne.

Region otwarty jest na współpracę transgraniczną w ramach Euroregionów „Pradziad” i „Silesia” oraz kontakty z zagranicznymi partnerami gospodarczymi (m.in. z niemieckim landem Nadrenia-Palatynat, francuską Burgundią, Krajem Środkowoczeskim, węgierskim Komitatem Fejer, ukraińskim obwodem Iwano-Frankiwskim, austriackim Krajem Związkowym Styria i Dolna Austria. Samorządy lokalne województwa opolskiego współpracują z partnerami w całej Europie. Lokalne środowiska, w tym mniejszości narodowych, charakteryzują się wysoką aktywnością. Samorządy lokalne współpracują ze sobą m.in. tworząc związki gmin. Słabsza jest natomiast współpraca międzywojewódzka, a także niska integracja środowisk i współpraca na poziomie subregionalnym, w tym w formie partnerstwa.

Wybrane zagadnienia diagnozy sytuacji społeczno-gospodarczej

Edukacja i kapitał ludzki

Województwo opolskie charakteryzuje się gęstą i adekwatną do potrzeb społecznych siecią placówek szkolnych. Wychowanie przedszkolne na Opolszczyźnie charakteryzuje się dużą liczbą niewielkich placówek, gęsto rozmieszczonych na terenie województwa, choć ich brak odczuwają mieszkańcy niektórych obszarów wiejskich. Dane ilustrujące potencjał ilościowy szkolnictwa w zakresie osobowym i dostępnych placówek zawarto w tabeli 1.

Istotnym atutem Opolszczyzny jest rozwój szkolnictwa wyższego, którego centrum stanowi opolski ośrodek naukowo-akademicki. W stolicy województwa funkcjonują dwie uczelnie: Uniwersytet Opolski i Politechnika Opolska oraz dwie szkoły wyższe: Wyższa Szkoła Zarządzania i Administracji oraz Państwowa Medyczna Wyższa Szkoła Zawodowa. W województwie są również dwie wyższe uczelnie zawodowe: Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Nysie oraz niepaństwowa Wyższa Szkoła Humanistyczno-Ekonomiczna w Brzegu. Ponadto w wielu miastach re-

Tabela 1: Liczba szkół według szczebla kształcenia oraz liczba uczniów w roku szkolnym 2008/2009

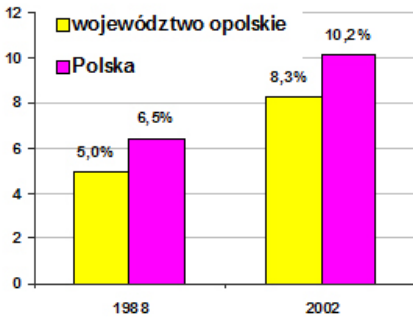
	Liczba szkół	Liczba uczniów/studentów
Szkolnictwo dla dzieci i młodzieży		
Podstawowe	412	56 399
Gimnazjalne	164	34 390
Ponadgimnazjalne, w tym:		
zasadnicze szkoły zawodowe	62	8 023
licea ogólnokształcące	52	15 123
licea profilowane	29	2 112
technika	63	15 497
artystyczne	4	572
Policealne	82	6 286
Wyższe	6	38 065

Źródło: *Dzieci i młodzież Opolszczyzny, Urząd Statystyczny w Opolu, 2009*

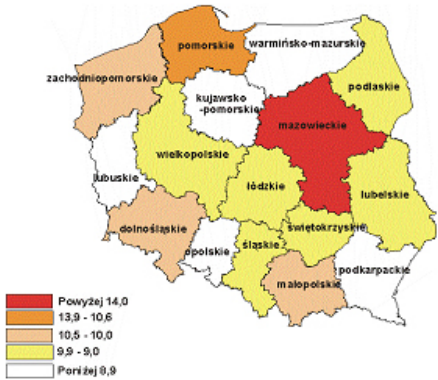
gionu otwierane są filie szkół wyższych z całego kraju. W wymienionych uczelniach kształcą się ponad 38 tys. studentów. Zatrudniają one łącznie 1567 nauczycieli akademickich. Największą uczelnią jest Uniwersytet Opolski, na którym studiuje blisko 15 tys. studentów (39,4% wszystkich studiujących w województwie). Politechnika Opolska kształci blisko 11 tys. studentów (29% ogółu), a niepaństwowa Wyższa Szkoła Zarządzania i Administracji w Opolu ponad 5 tys. studentów (ok. 13%). Pozostałe szkoły wyższe to: Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Nysie, gdzie studiuje ponad 5,1 tys. osób oraz niepaństwowa Wyższa Szkoła Humanistyczno-Ekonomiczna w Brzegu (ponad 90 studentów), a także Państwowa Medyczna Wyższa Szkoła Zawodowa w Opolu (ponad 1000 studentów).

Bardzo ważną rolę w procesie wyposażania społeczeństwa w wiedzę i umiejętności zawodowe, stosowne do rosnących wymagań rynku pracy, pełnią między innymi placówki kształcenia ustawicznego i praktycznego oraz ośrodki doskonalenia i doskonalenia zawodowego. Placówki te mają często braki w wyposażeniu w nowoczesną infrastrukturę oraz pomoce dydaktyczne, w tym przede wszystkim umożliwiające uczestnikom korzystanie z najnowocześniejszych technologii stosowanych w gospodarce. Obecnie w regionie działają placówki w Opolu, Kędzierzynie-Koźlu, Nysie, Grodkowie, Głubczycach oraz w Kluczborku. Zdecydowana większość z nich wymaga jednak poprawy infrastruktury i nowoczesnego wyposażenia.

Pomimo wzrastających aspiracji edukacyjnych mieszkańców województwa generalnie region charakteryzuje się bardzo niskim wskaźnikiem ludności z wyższym wykształceniem. Według danych spisowych z 2002 roku udział ten kształtuje się na poziomie 8,3%, przy średniej w kraju równej 10,2%. Nawet w sytuacji znacznego przyrostu wartości od 1988 roku (kiedy to wskaźnik kształtował się na poziomie 5%) jest on dalej najniższy wśród innych województw (ryc. 1 i 2).

Ryc. 1 Udział ludności z wyższym wykształceniem w województwie opolskim i w kraju według spisów z lat 1988 i 2002 (w%)

Ryc. 2 Udział ludności z wyższym wykształceniem w Polsce

Wzrost zainteresowania studiami wyższymi w województwie opolskim doprowadził do ponad dwukrotnego zwiększenia liczby studiujących (z 13,7 tys. w 1996 roku do ponad 38 tys. w 2009). Roczna liczba absolwentów uczelni wyższych w ciągu ostatnich czterech lat mieści się w przedziale 3 150 – 3 750 osób. Poziom wykształcenia różnicuje ludność miejską i wiejską. Wskaźnik ludności z wyższym wykształceniem w miastach w województwie opolskim jest trzykrotnie wyższy niż na opolskiej wsi (12% w miastach wobec 4% na wsi), wyższy jest także wskaźnik ludności z wykształceniem średnim i policealnym (36% w miastach wobec 20,6% na wsi).

Ochrona zdrowia

W Narodowym Funduszu Zdrowia w województwie opolskim ubezpieczeniem zdrowotnym objętych jest około 950 tys. osób.¹ Wiele wskazuje na to, że

¹ Według stanu na grudzień 2009 r.

w kolejnych latach zwiększać się będzie zapotrzebowanie na świadczenia opieki zdrowotnej, m.in. z powodu zwiększenia się średniej długości życia. Przeciętne dalsze trwanie życia w województwie opolskim dla mężczyzn wynosi ponad 72, lata, zaś dla kobiet ponad 80 lat i w obu przypadkach współczynniki są wyższe niż średnio w kraju. Udział osób w wieku przedprodukcyjnym w ogólnej liczbie mieszkańców w 2009 roku wyniósł 19,2% i wykazuje tendencję malejącą, zaś ludności w wieku poprodukcyjnym – 17,6% i stale rośnie.

Poziom ochrony zdrowia ludności województwa opolskiego, rozpatrywany zarówno pod względem personelu medycznego jak i infrastruktury, nie jest zadowalający. Wszystkie wskaźniki dotyczące standardów w tym zakresie kształtują się poniżej średniej krajowej. Na 10 tys. ludności przypadają w 2008 r. w województwie opolskim 43,1 łóżka, przy średniej krajowej równej 48,1 łóżek, co daje Opolszczyźnie 15 pozycję na tle innych województw. Na 1 lekarza pracującego w województwie opolskim przypada średnio 425 mieszkańców (najniższy wskaźnik w kraju), a na pielęgniarkę lub położną średnio 224 osób (15 miejsce w kraju). Sytuacja ta nieznacznie pogorszyła się w porównaniu do 5. ubiegłych lat.

W opolskim funkcjonuje 20 szpitali ogólnych, w tym 4 prywatne, dysponujących 4448 łóżkami. Funkcjonuje ponadto 5 zakładów stacjonarnej opieki psychiatrycznej, w tym 3 szpitale psychiatryczne, 1 ośrodek leczenia odwykowego alkoholowego i 1 ośrodek rehabilitacyjny dla uzależnionych. W województwie opolskim funkcjonuje 20 zakładów opiekuńczo-leczniczych, dysponujących 834 miejscami oraz 4 hospicja stacjonarne z 42 miejscami. Brakuje zakładów pielęgnacyjno-opiekuńczych.

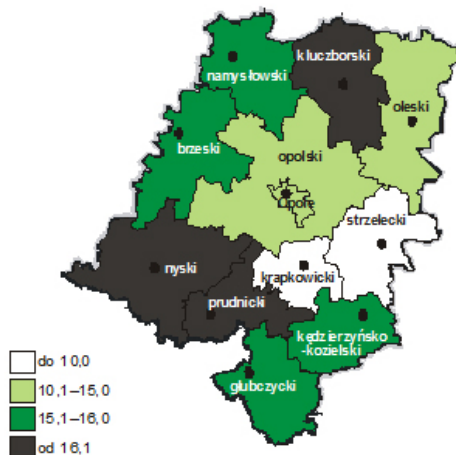
Ambulatoryjną opiekę zdrowotną w 2009 roku sprawowało 379 zakładów opieki zdrowotnej, w tym 90 publicznych i 289 niepubliczne, oraz 322 indywidualne i grupowe praktyki lekarskie i stomatologiczne. Pomoc doraźna udzielana jest w oparciu o wojewódzkie pogotowie ratunkowe oraz 42 zespoły ratownictwa medycznego. Ratownictwo medyczne dysponuje 3 zespołami reanimacyjnymi oraz 6 zespołami wypadkowymi. Brakuje dyżurujących zespołów lotniczych. Ratownictwo medyczne w województwie opolskim należy do najlepiej zorganizowanych w Polsce, jednak wymaga zintegrowanego i permanentnego unowocześniania. W regionie funkcjonują dwa centra powiadamiania ratunkowego.

Problemy finansowe, z jakimi boryka się ochrona zdrowia, oprócz zadłużenia zakładów opieki zdrowotnej powodują również dekapitalizację infrastruktury, ograniczanie dostępu do technologii medycznych oraz niski poziom wynagrodzeń personelu medycznego. Jednakowy dostęp do profesjonalnych usług ochrony zdrowia jest szczególnie istotny, zwłaszcza że stwierdza się różnice pod

tym względem w poszczególnych częściach regionu. Niemniej ważne jest prowadzenie promocji zdrowia wśród mieszkańców Opolszczyzny.

Pomoc społeczna i polityka prorodzinna

Ubóstwo i wykluczenie społeczne to problem dotyczący wiele rodzin, pomimo wzrostu poziomu gospodarczego i warunków życia. Pomoc społeczna w województwie opolskim skierowana jest obecnie do mniej licznej (50 tys.) niż 5 lat temu (142 tys.)² i zróżnicowanej grupy osób wymagających wsparcia. Województwo opolskie jest regionem, w którym notuje się stosunkowo niski wskaźnik osób objętych pomocą społeczną (ryc. 3). Na 10 tys. ludności w województwie w 2004 roku korzystało ze świadczeń 526 osób, podczas gdy średnio w kraju było to 631 osób. W roku 2009 liczba ta znacząco zmniejszyła się i wyniosła 404,5 osób (Polska – 551,3 osoby) sytuując region na 2. miejscu w kraju po województwie śląskim (401,4 osoby).

Ryc. 3 Udział osób objętych pomocą społeczną ogólnej liczbie ludności według stanu na 31.12.2009 r. [%]

W województwie notuje się niewystarczającą liczbę placówek opieki społecznej, szczególnie na terenach wiejskich. Ponadto jeszcze część placówek nie spełnia do tej pory obowiązujących standardów unijnych i przepisów prawnych. Wiele zadań, skierowanych na pomoc dla rodzin problemowych oraz osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym, realizowanych jest przez orga-

² Dane za 2004 i 2009 rok

nizację pozarządowe oraz wolontariat. Problemem jest jednak niewielka liczba takich organizacji i osób zaangażowanych.

Porównanie wyników dwóch ostatnich spisów powszechnych w zakresie potencjału demograficznego wskazuje, że liczba ludności w województwie opolskim w roku 2002 znacznie się zmniejszyła (o 15,7 tys. osób w porównaniu do roku 1988), a w roku 2004 w porównaniu do 2002 roku znowu spadła (o kolejne 13,5 tys.). Według stanu na koniec grudnia 2009 roku w województwie zamieszkiwało 1 031,1 tys. osób. Niewielki i stale malejący potencjał demograficzny regionu uważany jest za najbardziej istotną barierę rozwoju. Podstawowe przyczyny tej sytuacji to wysoka migracja zagraniczna na pobyt stały oraz ujemny przyrost naturalny (tab. 2).

Tabela 2: Zmiany w liczbie ludności oraz przyroście naturalnym i saldzie migracji na 1000 mieszkańców w województwie opolskim w latach 2002-2009

Lata	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Liczba ludności w tys. na 31. grudnia	1061	1055,7	1051,5	1048,6	1041,9	1037,1	1033,0	1031,1
Przyrost naturalny (osoby)	-836	-1302	-988	-975	-961	-1129	-632	-438
Saldo migracji stałych (osoby)	-4618	-4235	-3397	-3185	-4798	-4062	-2835	-1723

Źródła: Rocznik demograficzny, GUS, Warszawa 2003, Rocznik statystyczny województw, GUS, Warszawa 2003, Mały rocznik statystyczny Polski, Warszawa 2005, 2006, 2007, 2008. 2009, Biuletyn Statystyczny Województwa Opolskiego, Opole 2005, 2006, 2007, 2008, 2009, 2010

W roku 2010 współczynnik przyrostu naturalnego w województwie opolskim wynosił – 0,4 promila i podobnie jak w kraju przybrał wartość ujemną. W ciągu lat 2008 – 2010 wystąpiła w regionie tendencji korzystna – wskaźnik ten zwiększył się z – 1,1 do – 0,4 promila.

Województwo opolskie charakteryzuje wysokie, ujemne saldo migracji, głównie zagranicznych, wynikające z tradycji migracyjnych regionu i istnienia sieci powiązań pomiędzy społecznością regionu, a krajem emigracji, a także z możliwości podejmowania legalnej pracy za granicą³. Ujemne saldo migracji we-

³ *Możliwość ta dotyczy grupy ludności, posiadającej obywatelstwo niemieckie i paszport Unii Europejskiej, umożliwiający podejmowanie legalnej pracy na jej obszarze, pomimo istnienia okresów przejściowych dla obywateli Polski.*

wewnętrznych i zagranicznych na pobyt stały w przeliczeniu na 1000 mieszkańców w 2009 roku, wynoszące – 1,7 promila przy średniej krajowej równej – 0,3 promila stawia region na pierwszym miejscu w kraju. W porównaniu do salda migracji z roku 2004 wynoszącego 3,2 promila, zmniejszyło się ono o blisko 50%.

Prognozy demograficzne na najbliższe 25 lat przewidują utrzymywanie się ujemnego przyrostu naturalnego w województwie opolskim. W przypadku migracji zewnętrznych opolskie będzie drugim po województwie śląskim regionem, gdzie rozmiary emigracji będą największe. W roku 2035 województwo opolskie będzie zamieszkiwało 897,1 tys. osób. Liczba ludności województwa będzie mniejsza o 163,9 tys. w porównaniu do stanu z 2002 roku (tab. 3).

Tabela 3: Prognoza podstawowych wielkości demograficznych w województwie opolskim w latach 2002-2030

Lata	Liczba urodzeń	Liczba zgonów	Przyrost naturalny	Saldo migracji wewnętrznych	Saldo migracji zagranicznych	Liczba ludności
2002	8,5	9,3	-0,8	-0,7	-3,9	1061,0
2005	8,0	9,3	-1,3	-0,3	-4,2	1045,3
2010	7,6	9,5	-1,9	-0,1	-5,0	1013,5
2015	7,8	10,0	-2,2	0,0	-4,5	980,1
2020	7,1	10,4	-3,3	0,3	-4,1	945,5
2025	5,9	10,4	-4,5	0,4	-3,8	907,9
2030	5,0	10,7	-5,8	0,6	-3,5	897,1

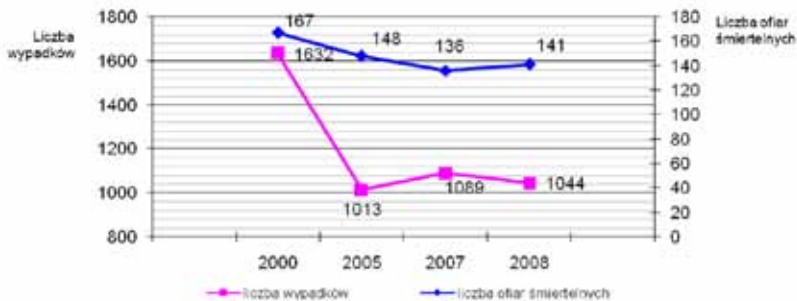
Źródło: Prognoza demograficzna na lata 2003-2030, GUS, Warszawa 2004, s. 10

Infrastruktura techniczna, ochrona środowiska i ochrona przeciwpowodziowa

Przez teren województwa przebiega autostrada A4 Zgorzelec–Korczowa, będąca elementem III paneuropejskiego korytarza transportowego, co jest istotnym atutem rozwoju. Długość opolskiego odcinka autostrady wynosi 88,1 km i zlokalizowano na nim 6 węzłów komunikacyjnych. Do Republiki Czeskiej prowadzi 5 ogólnodostępnych przejść granicznych (w tym jedno pełno towarowe) oraz 11 przejść małego ruchu granicznego i jedno turystyczne. Jest też jedno przejście kolejowe. Po wejściu Polski do strefy Schengen możliwości przekraczania granicy polsko – czeskiej w ruchu osobowym uległy znacznemu zwiększeniu.

Pod względem bezpieczeństwa ruchu drogowego sytuacja w województwie opolskim jest zbliżona do przeciętnej w Polsce, ta jednak znacznie odbiega od poziomu w „starych” krajach Unii Europejskiej. W województwie opol-

skim w 2000 roku odnotowano 1632 wypadków drogowych, w których zginęło 167 osób, a 2196 doznało obrażeń. Na przestrzeni 4 lat sytuacja uległa poprawie. I tak w roku 2008 doszło do 1044 wypadków, w których zginęło 141 osób, zaś rannych było 1282. (ryc. 4).

Ryc. 4. Liczba wypadków i ofiar śmiertelnych w województwie opolskim w latach 2000–2008

Przyczyną wcześniejszej niekorzystnej sytuacji był między innymi zły stan dróg, które wymagały modernizacji. Obecnie są sukcesywnie remontowane i modernizowane. Nadal poważną barierą rozwojową jest ponadto jeszcze niewystarczająca liczba obwodnic miast i wsi na drogach o charakterze tranzytowym.

Województwo opolskie posiada dobrze rozwiniętą sieć linii kolejowych, które wymagają jednak modernizacji. Łączna długość eksploatowanych linii kolejowych normalnotorowych wynosiła w 2008 r. 868 km.

Liczba kolejowych przewozów osobowych w województwie opolskim zwiększa się stale, w przeciwieństwie do tendencji krajowych, gdzie wiele połączeń jest zawieszanych. Wielkość eksploatowanych linii kolejowych według stanu na koniec 2008 roku wynosiła 9,2 km na 100 km² (średnio w kraju 6,4 km), dając drugie miejsce w kraju po województwie śląskim (17,4 km). W ostatnich latach zakupione zostały trzy nowoczesne autobusy szynowe, które umożliwiły uruchomienie zamkniętej w 2000 roku linii Kluczbork – Opole oraz Kędzierzyn-Koźle–Nysa–Kamieniec Żąbkowicki. Problemem pozostają przewozy regionalne i interregionalne, których ilość w ostatnich latach uległa znacznemu zmniejszeniu. W województwie istnieją duże możliwości związane z transportem rzeczny. Ogólna długość dróg wodnych wynosi 131,2 km. Są one wyposażone w system stopni wodnych z dużymi i małymi śluzami. Niestety jakość infrastruktury hydrotechnicznej nie pozwala na uzyskanie III klasy żeglowności na rzece Odrze i Kanale Gliwickim. Główne porty znajdują się w Opolu i Kędzierzynie-Koźlu, są jednak wysoko zdekapitalizowane.

W województwie opolskim brak jest działającego lotniska pasażerskiego, zaś odległość do najbliższych lotnisk znajdujących się w sąsiednich regionach (Wrocław, Katowice) wynosi ok. 100 km.

Długość sieci wodociągowej w województwie opolskim w 2005 roku wynosiła 6 544,4 km, zwiększając się w 2008 r. do 6 724,2 km. Wskaźnik gęstości tej sieci w regionie na tle kraju w 2004 roku wynosił 69,5 km/100km², przy średniej krajowej równej 76,5 km, co daje Opolszczyźnie 8 pozycję na 16 województw. W roku 2008 wskaźnik ten uległ poprawie i wyniósł 71,4 km/100 km² przy średniej krajowej równej 84,0 km/100 km².

W latach 2000 – 2008 w województwie opolskim oddano do użytku 1754 km sieci kanalizacyjnej, ale jej zasięg jest w dalszym ciągu niewystarczający. Długość całej sieci w 2008 roku wyniosła 2908,3 km i obsługiwała 58,5% ludności. Dla porównania w roku 2004 eksploatowano 1797,5 km sieci kanalizacyjnej obsługującej o 6,4% mniej mieszkańców. Odnotować należy znaczący wzrost połączeń prowadzących do budynków mieszkalnych na wsi. W roku 2005 było ich 17877 km, do roku 2008 nastąpił blisko dwukrotny wzrost do 34657 km. Nadal istotną barierą rozwojową jest przewaga obszarów pozbawionych kanalizacji zbiorczej. Gęstość sieci kanalizacyjnej na terenie województwa opolskiego w 2004 roku wynosiła 19,1 km/100 km², przy średniej w kraju równej 23,6 km/100 km², co daje Opolszczyźnie 10 pozycję w kraju. Sytuacja ta uległa znacznej poprawie, w roku 2008 wskaźnik ten wyniósł 30,9 km/100 km² przekraczając nieznacznie średnią krajową, wynoszącą 30,3 km/100 km².

Sieć gazowa w województwie opolskim jest słabo rozwinięta i wymaga doinwestowania. Według stanu na koniec grudnia 2004 roku miała ona długość 1976,6 km. Na koniec 2008 r. zwiększyła się o 243,9 km osiągając długość 2220,5 km. Z sieci korzystało w 2008 r. 15% ludności. Większość, bo ok. 61,2% długości sieci gazowej, przypada na opolskie miasta, gdzie korzysta z niej 61,3% odbiorców. Długość sieci na terenach wiejskich wynosi 858,4 km, jednakże z gazu korzysta tylko 4,1 tys. odbiorców. Przeciętna długość sieci gazowej na 100 km² była w województwie opolskim w 2004 roku ponad dwukrotnie mniejsza od średniej w kraju⁴ i wynosiła 12,6 km (13 miejsce w kraju). W roku 2008 wskaźnik wzrósł blisko dwukrotnie osiągając wartość 23,6 km.

W 2004 roku wydatki inwestycyjne na ochronę środowiska na jednego mieszkańca w województwie opolskim wyniosły 184 zł (2 miejsce w kraju). Były one

⁴ W roku 2004 w kraju na 100 km² powierzchni przypadało 32,6 km sieci gazowej.

wyższe niż średnio w kraju (140 zł). W roku 2008 wydatki te wyniosły 247 zł, przy średniej krajowej 224 zł (4 miejsce w kraju).

Ilość odprowadzonych ścieków przemysłowych i komunalnych wymagających oczyszczenia wyniosła w 2004 roku 85 hm³, z tego oczyszczono 96,8%. W roku 2008 uzyskano zbliżony rezultat. 86,4 hm³, oczyszczono 96,8% (6. miejsce w kraju).

Przez oczyszczalnie ścieków obsługiwanych było w 2004 r. ok. 55,1% ogółu ludności regionu (średnio w kraju wskaźnik ten wynosił 59%) i plasowało to region na 11 pozycji w rankingu województw. Wszystkie opolskie powiaty posiadały w 2008 r. komunalne oczyszczalnie ścieków o łącznej przepustowości 239 dam³/d. Nastąpił wzrost w stosunku do 2004 r. o 20 dam³/d. Ogółem na terenie województwa eksploatowanych jest 65 komunalnych oczyszczalni ścieków, w tym 41 biologicznych, 22 z podwyższonym usuwaniem biogenów oraz 2 mechaniczne. Problemem jest nadal częściowy brak sieci kanalizacyjnych w obrębie peryferyjnych dzielnic miast oraz na niektórych terenach wiejskich.

Oprócz komunalnych oczyszczalni ścieków funkcjonuje 41 przemysłowych oczyszczalni o przepustowości 883,8 dam³/d (wzrost o 157,7 dam³/d), z czego 18 to oczyszczalnie mechaniczne, 3 – chemiczne, 15 – biologiczne i 5 z podwyższonym usuwaniem biogenów.

Emisja zanieczyszczeń pyłowych, emitowanych do atmosfery z zakładów szczególnie uciążliwych, z roku na rok zmniejsza się w województwie opolskim, co wynika głównie z redukcji wysokiej emisji. Problemem jest nadal tzw. niska emisja zanieczyszczeń. W roku 1998 zakłady przemysłowe wyemitowały 12,4 tys. ton zanieczyszczeń pyłowych, a w roku 2004 o 8 tys. ton (64,5%) mniej, tj. 4,4 tys. ton. W roku 2008 ilość ta zmniejszyła się do 3,1 tys. ton.

W okresie 1998–2004 zmniejszyła się także ilość wyemitowanych do atmosfery zanieczyszczeń gazowych (bez dwutlenku węgla) o 3,0 tys. ton (tj. 5,4%). W 2004 roku emisja wynosiła 52,7 tys. ton. W ciągu ostatnich pięciu lat emisja zanieczyszczeń gazowych wzrosła, osiągając w 2008 r. wartość 59,8 tys. ton.

W województwie opolskim w roku 2004 wytworzonych zostało 1816,6 tys. ton odpadów przemysłowych, z czego ok. 87,5% poddano odzyskowi, a unieszkodliwiono i składowano 8,7%. W roku 2008 wytworzono tylko 848,7 tys. ton odpadów, przy zmniejszeniu ilości zakładów je wytwarzających o 6. Na terenie województwa na koniec 2008 roku czynne były 33 składowiska (8 w miastach i 25 na wsi) o łącznej powierzchni 196,2 ha.

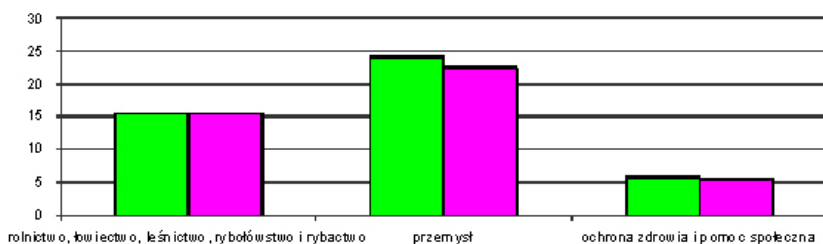
Województwo opolskie bogate jest w powierzchniowe i podziemne zasoby wodne. Utrzymuje się jednak zanieczyszczenie wód powierzchniowych i pogarsza się jakość wód podziemnych. Wody powierzchniowe spełniające wymogi I klasy

czystości stanowią 3% ogólnych zasobów, wody w klasie II – 34,4%, a wody w klasie III – 31,3%. Zanieczyszczone ponadnormatywnie wody stanowią 31,3% ogółu wód. Poważnym zagrożeniem dla województwa jest brak skutecznych zabezpieczeń przeciwpowodziowych oraz groźba strat w przypadku wystąpienia powodzi. Istniejący system zabezpieczeń przeciwpowodziowych jest niewystarczający, rozbudowy i modernizacji wymagają przede wszystkim obwałowania, a także zbiorniki retencyjne wielozadaniowe, zbiorniki małej retencji oraz poldery rzeczne.

Przeciwdziałanie bezrobociu, warunki życia i bezpieczeństwo publiczne

Sytuacja na rynku pracy w województwie opolskim cechuje się aktualnie wzrostem liczby pracujących, pomimo trwającego od dłuższego czasu spadku, oraz przeciętnym na tle kraju poziomem bezrobocia. Według stanu na koniec grudnia 2008 rok w gospodarce narodowej województwa opolskiego pracowało 321,5 tys. osób (2,4% ludności pracującej w kraju). Przeciętne zatrudnienie w sektorze przemysł, wyniosło na koniec grudnia 2008 roku 77 856 osób charakteryzuje się tendencją rosnącą.

Relatywnie niski w porównaniu do średniej krajowej jest poziom zatrudnienia, wyrażony tzw. wskaźnikiem zatrudnienia. Według danych BAEL⁵ w 2008 roku wartość wskaźnika w województwie opolskim wynosiła 48,3% (wzrost w ciągu 5 lat o 5,3%) przy średniej krajowej równej 50,4%. Struktura zatrudnienia w województwie opolskim na tle struktury krajowej i Unii Europejskiej nie jest korzystna, charakteryzuje się bowiem wysokim udziałem zatrudnienia w rolnictwie, niskim zaś w usługach (ryc. 5). W wielu sektorach notuje się także niedostatek kwalifikowanych kadr, zwłaszcza specjalistów.

Ryc. 5. Przeciętne zatrudnienie w sektorach w województwie opolskim i w kraju w 2008 roku (w%)

⁵ Badanie Aktywności Ekonomicznej Ludności

Liczba zarejestrowanych bezrobotnych w województwie opolskim według stanu na koniec grudnia 2009 roku wyniosła 40,6 tys. osób, na koniec czerwca 2010 r. – 45,4 tys. osób i na przestrzeni 6 miesięcy 2010 r. charakteryzuje się tendencją spadkową, chociaż bezrobocie, zwłaszcza w małych miastach, na obszarach popegeerowskich i o dominacji małych gospodarstw rolnych, uważa się za istotny problem rozwojowy (tab. 5).

Tabela 5. Liczba bezrobotnych zarejestrowanych w województwie opolskim oraz stopa bezrobocia w latach 2000 – 2008 (stan na koniec grudnia)

Wyszczególnienie	2000	2005	2007	2008
Liczba bezrobotnych (tys.)	69,3	69,3	43,3	35,7
Stopa bezrobocia (%)	15,3	18,7	11,9	9,8

Źródło: Rocznik statystyczny województwa opolskiego 2009

Przeciętna roczna stopa bezrobocia w województwie opolskim w 2008 r. roku wyniosła 6,6%% (w kraju 71%), co stawia region na 8 pozycji w rankingu województw.

Według danych spisowych w 2002 roku w województwie opolskim było 369,8 tys. gospodarstw domowych. Stanowiły one 2,8% ogółu gospodarstw domowych w kraju. Według prognozy demograficznej liczba gospodarstw domowych w roku 2015 wzrośnie do 397,8 tys., zaś w kolejnych latach będzie się zmniejszać i w roku 2030 wyniesie 373,8 tys. Przewidywany spadek liczby gospodarstw domowych w województwie opolskim będzie dotyczył głównie miast.

Województwo opolskie charakteryzuje się wyższym niż średnio w kraju poziomem dochodów ludności, chociaż niższy jest poziom przeciętnych wynagrodzeń, rent oraz emerytur⁶. W 2004 roku w województwie opolskim przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto wyniosło 2068,3 zł (ogółem w Polsce – 2273,4 zł). W 2008 r. wyniosło w regionie 2667,92 zł (ogółem w Polsce – 2942,17 zł). Renty i emerytury z pozarolniczego systemu ubezpieczeń w 2004 roku kształtowały się na poziomie 1069,33 zł (w kraju 1140,94 zł), w 2008 r. 1344,35 zł (w kraju 1418,65 zł), a emerytury i renty rolników indywidualnych na poziomie 788,3 zł (w kraju 747,25 zł) w 2004 r., natomiast w 2008 r. odpowiednio 913,44 i 857,91 zł.

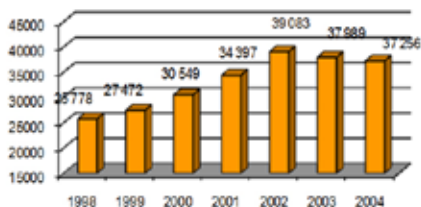
⁶ Dane te nie uwzględniają zarobków z pracy migrantów za granicą (ok. 2,3 mld zł w skali roku), które w woj. opolskim w sposób znaczący wpływają na poziom dobrobytu i konsumpcji tej części społeczności regionalnej.

Pod względem wysokości przeciętnego dochodu rozporządzalnego na 1 osobę w gospodarstwie domowym (przeznaczonego na wydatki, towary i usługi konsumpcyjne oraz przyrost oszczędności) województwo opolskie zajmuje 4 pozycję w kraju (dane roku 2008). Dochód ten wyniósł 1080,08 zł i jest wyższy niż średni w kraju o ok. 35 zł. Wyższe są także przeciętne miesięczne wydatki, które w województwie opolskim wynosiły w 2008 r. 1016,23 zł, przy średniej w kraju równej 904,27 zł. Różnica pomiędzy dochodami i wydatkami w regionie oraz średnim poziomem dochodów i wydatków w kraju wynika z faktu, iż w województwie opolskim z dużym prawdopodobieństwem wydatkowane są środki pochodzące z pracy za granicą⁷.

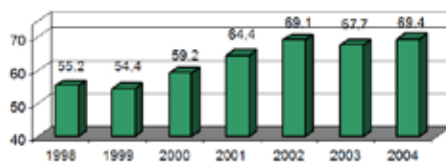
Zasoby mieszkaniowe użytkowane stale i czasowo w województwie opolskim wyniosły w 2004 roku 333,3 tys., w 2008 r. – 338,3 tys. Przeciętna liczba osób na 1 mieszkanie wyniosła w 2008 r. 3,05, przy średniej krajowej 2,9 osoby. Natomiast pod względem przeciętnej powierzchni użytkowej mieszkań na osobę województwo opolskie charakteryzuje się jednym z najwyższych w kraju wskaźnikiem – 25,3 m², (za województwem mazowieckim 25,8 m²) co wraz z innymi wskaźnikami składa się na wysoką jakość życia mieszkańców.

Poważnym zagrożeniem dla istniejących zasobów mieszkaniowych jest ich znaczna dekapitalizacja. Problem ten dotyka głównie miast oraz wsi popegeerowskich i obszarów powojskowych, gdzie występuje problem tzw. luki remontowej.

Na warunki życia mieszkańców wpływa także znacząco stan bezpieczeństwa oraz funkcjonowanie instytucji porządku publicznego. Najwięcej przestępstw stwierdza się w miejscowościach o wysokiej liczbie mieszkańców. Liczba przestępstw w województwie opolskim, która w 2005 roku stanowiła 2,6% ogółu przestępstw zanotowanych w kraju (34637), ma tendencję malejącą (ryc. 6a).

Ryc. 6a Liczba przestępstw ogółem w województwie opolskim w latach 1998-2004

Ryc. 6b Wskaźnik wykrywalności przestępstw w latach 1998–2004 w województwie opolskim

⁷ Szacuje się, iż po ich uwzględnieniu przeciętne dochody powiększają się nawet o ok. 35%. Zob. R. Jończy, *Migracje zarobkowe ludności autochtonicznej z województwa opolskiego. Studium ekonomicznych determinant i konsekwencji*, Uniwersytet Opolski, Opole 2003, s. 188-189.

W roku 2008 zanotowano 29014 przestępstw. Natomiast wskaźnik wykrywalności przestępstw rośnie (ryc. 6b) i w roku 2008 osiągnął wartość 72,1%. Analizy statystyczne i badania opinii publicznej wykazują, że województwo opolskie należy do bardziej bezpiecznych regionów w kraju.

Przemysł, innowacyjność, badania i rozwój

W układzie regionów europejskich udział opolskiego pod względem wartości PKB na 1 mieszkańca jest niekorzystny, bowiem w porównaniu do średniego poziomu Unii Europejskiej wynosi on 37,4%, przy średniej dla Polski równej 45,6%. Badania zróżnicowania atrakcyjności inwestycyjnej Polski od wielu lat lokują województwo opolskie w grupie regionów o średniej (przeciętnej) atrakcyjności (tzw. III klasa atrakcyjności inwestycyjnej)⁸. Jednocześnie obserwuje się w regionie niedobór znaczących inwestycji. W gospodarce Opolszczyzny istotną rolę odgrywa przemysł, który charakteryzuje się rozbudowaną strukturą działową, co można uznać za atut w rozwoju województwa. Najsilniej rozwinięty jest przemysł: spożywczy, energetyczny, chemiczny, maszynowy oraz metalowy. Dynamicznie rozwija się również przemysł meblarski i materiałów budowlanych.

Nakłady na działalność badawczo-rozwojową stanowią ważną determinantę rozwoju poszczególnych państw. Strategia przyjęta przez Unię Europejską zakładała, że do roku 2010 nakłady na projekty badawczo rozwojowe osiągną 3% wielkości PKB państw członkowskich. Tymczasem osiągnięcie założonego celu okazało się nie wykonalne. Ilustracją niniejszego stanu niech będą dane statystyczne, dotyczące procentowego udziału nakładów na działalność badawczo-rozwojową w stosunku do PKB. W Polsce w 2007 roku udział ten wynosił 0,57%. Największe nakłady w Unii Europejskiej poniosły Finlandia i Szwecja z udziałem w granicach 3,5% każde oraz Niemcy na poziomie 2,5%. Niewątpliwymi faworytami w świecie również są Stany Zjednoczone i Japonia.

Oceniając innowacyjność Województwa Opolskiego posłużymy się takimi parametrami, jak nakłady na działalność innowacyjną w przedsiębiorstwach przemysłowych, udział przedsiębiorstw przemysłowych, które wprowadziły innowacje techniczne, nakłady i liczba zatrudnionych w działalności badawczo-rozwojowej w odniesieniu województw obszaru AFNT (Autostrada Firm Nowych Technologii). Poniższe tabele przedstawiają wymienione wskaźniki w relacji do województw ościennych i kraju.

8) „Analiza kluczowych obszarów badawczych – Województwo Opolskie Regionem Zrównoważonego Rozwoju – Foresight Regionalny do 2020 r.”, Poznań 2006r.

Tabela 6. Dane o przedsiębiorstwach przemysłowych liczących powyżej 49 pracujących, które poniosły nakłady na działalność innowacyjną w 2007 roku wg województw

	Polska	Opolskie	Dolnośląskie	Małopolskie	Śląskie
Udział% ogółu przedsiębiorstw	31,8	35,6	33,3	32,2	38,3
Nakłady [mln zł]	20 222	369	1 451	1 188	5 401
Nakłady na 1 przedsiębiorstwo [mln zł]	7,1	4,2	6	5,8	12,3

Źródło: Rocznik statystyczny województwa opolskiego 2009

Tabela 7. Dane o działalności badawczej i rozwojowej w 2006 roku wg województw

		Polska	Opolskie	Dolnośląskie	Małopolskie	Śląskie
Nakłady na działalność B+R	mln zł	6673	36	393	799	587
	% PKB	0,57	0,14	0,41	0,92	0,38
	%	100	0,5	5,9	12,0	8,8
Zatrudnieni w B+R	osób	121623	1551	8576	13803	10929
	na 1000 osób	4,6	1,3	7,1	11,3	9
Ochrona własności przemysłowej (wynalazki)	patenty	1575	42	219	154	236
	zgłoszenia	2392	45	323	186	406

Źródło: Rocznik statystyczny województwa opolskiego 2009

Opierając swoją ocenę na danych o innowacyjnych wdrażanych w przedsiębiorstwach należy ocenić Województwo Opolskie dość pozytywnie. Natomiast dane statystyczne dotyczące nakładów na działalność badawczo-rozwojową w regionie zmieniają ten obraz zupełnie.

Województwo Opolskie zajmuje jedno z ostatnich miejsc na liście 16 województw.

Jednym ze wskaźników pozwalających ocenić potencjał innowacyjny danego kraju, stosowanym powszechnie w międzynarodowych badaniach, jest udział budżetowych i pozabudżetowych nakładów na badania i rozwój w PKB (GERD).

W Polsce wskaźnik GERD na osobę jest ośmiokrotnie niższy niż średnia w krajach OECD, prawie siedmiokrotnie niższy niż średnia w Unii Europejskiej, trzy-

krotnie niższy od tego samego wskaźnika w Czechach i tylko nieznacznie wyższy w porównaniu z najbardziej rozwiniętymi krajami Ameryki Łacińskiej. Wydatki na jednego pracownika naukowego w Polsce są najniższe spośród wszystkich krajów OECD, czterokrotnie mniejsze niż średnia w Unii Europejskiej, trzykrotnie mniejsze – niż w Czechach i są zbliżone do wydatków w krajach Ameryki Łacińskiej.

Niskie nakłady na naukę i badania rozwojowe stały się przyczyną spadkowego trendu wynalazków i wzorów użytkowych zgłaszanych w kraju, a także systematycznego pogarszania się bilansu płatniczego Polski w dziedzinie wymiany handlowej w zakresie osiągnięć naukowo-technicznych, praw własności patentów, licencji i znaków towarowych oraz usług technicznych. Choć w chwili obecnej głównym źródłem wzrostu produktywności w Polsce może być import technologii, w dalszej perspektywie konieczne stanie się zwiększenie innowacyjności polskiego przemysłu, a co za tym idzie wydatków na badania i rozwój. Jednocześnie z ograniczaniem wydatków na naukę, malały lub wręcz czasami zanikały inwestycje na nowoczesne narzędzia teleinformatyczne wspomagające prowadzenie badań oraz pośredniczące w wymianie informacji i doświadczeń. Jak widać wymienione problemy z jeszcze z większą ostrością dotyczą naszego województwa, bowiem brak jest w zestawieniach danych mówiących o eksporcie naszych technologii i innowacji z naszego województwa.

Główne atuty i problemy rozwoju województwa opolskiego

Przedstawiona skrótowa i syntetyczna ocena obecnej sytuacji społeczno-gospodarczej województwa oraz przegląd mocnych i słabych stron naszego regionu jak również szans i zagrożeń płynących z otoczenie zewnętrznego w oparciu o obowiązujące w województwie dokumenty strategiczne i operacyjne (*Regionalna Strategia Województwa Opolskiego do roku 2015*, *Plan Zagospodarowanie Przestrzennego WO*, *Regionalny Program Operacyjny WO 2007–2013*, *Regionalna Strategia Innowacji WO na lata 2004–2015*, *Plany Działań do RSI WO* oraz *Raport z foresight-u regionalnego*) pozwoliły określić i zaktualizować główne wyzwania jakie stoją przed naszym regionem w najbliższych latach. Mocne strony naszego regionu i szanse płynące z zewnątrz to atuty, które powinniśmy wykorzystać w tworzeniu planu działań na najbliższe cztery lata, natomiast nasze słabe strony i zagrożenia jakie stawia otoczenie odpowiadają problemom, z którymi również będziemy musieli się zmierzyć.

Atuty:

Do najistotniejszych atutów województwa opolskiego zaliczyć należy:

- dobre położenie geograficzne na skrzyżowaniu krajowych i europejskich szlaków komunikacyjnych,
- poczucie tożsamości regionalnej i tradycje gospodarności,
- aspiracje edukacyjne oraz rosnący poziom wykształcenia mieszkańców,
- wysoką kulturę rolną,
- różnorodność przyrodniczo-krajobrazową,
- aktywność lokalnych środowisk i tworzenie społeczeństwa obywatelskiego,
- umiejętność korzystania ze środków pomocowych UE,
- zmiany zamożności i świadomości mieszkańców wynikające z migracją zarobkową,
- aktywizację terenów wzdłuż autostrady A 4
- powstawanie mikro, małych i średnich przedsiębiorstw,
- tworzenie wydzielonych terenów inwestycyjnych (podstrefy SSE), napływ inwestorów zagranicznych.

Problemy rozwoju województwa opolskiego:

Występujące w województwie problemy determinują nasz rozwój, mogą go opóźnić, co w konsekwencji prowadzi do zmniejszania konkurencyjności Opolszczyzny na arenie krajowej i europejskiej.

Najważniejszymi problemami rozwojowymi regionu są:

- zbyt mała liczba dobrych gospodarzy regionu i niedostateczne tempo i zakres realizacji wizji rozwoju zawartego w przyjętych dokumentach,
- niedobór inwestycji sektora high – tech i niska innowacyjność przemysłu i usług,
- niskie nakłady na B + R, zapisy strategii lisbońskiej w naszym wydaniu stają się pustym sloganem,
- mała ilość i niska aktywność instytucji otoczenia biznesu, w tym instytucji finansowych,
- nierównomierny rozwój regionu („półksiężyc biedy” – zachodnie powiaty województwa),
- słabo rozwinięta infrastruktura teleinformatyczna, wielu mieszkańcom grozi wykluczenia cyfrowe,
- niedostateczny rozwój usług w zakresie usług dotyczących turystyki i rekreacji, co już lub w przyszłości odbije się na kondycji mieszkańców

- wzrastająca migracja zarobkowa zewnętrzna i wewnętrzna – w ramach kraju, jedna z przyczyn spadku liczby ludności,
- odpływ wysoko kwalifikowanych pracowników z regionu,
- konkurencja sąsiednich metropolii: śląskiej i dolnośląskiej,
- niestabilny i restrykcyjny system podatkowy,
- brak wymiany, skostnienie regionalnych elit politycznych,
- niedostateczne zaawansowanie realizacji Programu dla Odry 2006,
- skuteczne korzystanie ze środków w ramach RPO WO i PO KL komponentu regionalnego lecz w zestawieniu z zapisami danymi dotyczącymi realizacji zapisów RSI WO mało efektywne ich wykorzystanie zwłaszcza w powiązaniu ze środkami innych Programów Operacyjnych 2007-2013.

Wizja rozwoju województwa opolskiego do 2014 roku

Wizja rozwoju województwa widziana przez pryzmat zapisów programu Prawa i Sprawiedliwości to zrównoważony rozwój regionu oparty o autentyczną realizację przyjętych celów rozwojowych, wsparty kompetencją i aktywnością samorządowców wszystkich szczebli.

Realizację wizji opieramy na czterech zasadniczych punktach:

1. Region dobrych gospodarzy,
2. Region wykształconego społeczeństwa obywatelskiego,
3. Bezpieczny region o wysokim poziomie życia,
4. Nowoczesny region przemysłowo-rolniczy.

Cel główny i cele cząstkowe Samorządowego Programu PiS Rozwoju Województwa Opolskiego

Cel główny:

Dobrzy gospodarze w samorządach to dobrze rozwijająca się Opolszczyzna.

Cele cząstkowe:

- Wyrównywanie dysproporcji w regionie,

- Polepszenie relacji obywatel – urzędy,
- Najlepsi rządzą,
- Inwestorzy na Opolszczyznę,
- Dobry produkt bo opolski,
- Lepszy wizerunek województwa w kraju i w Europie,
- Edukacja – inwestycja w przyszłość,
- Rodzina – wartość bezcenna,
- Infrastruktura, bezpieczeństwo i zdrowie – warunki dobrej jakości życia.

Wybrane obszary priorytetowe Programu

Dla potrzeb wersji operacyjnej Programu Samorządowego został dokonany wybór kilku najważniejszych obszarów priorytetowych, mających zasadnicze znaczenie dla dalszego rozwoju województwa opolskiego. Fundamentem tego wyboru jest założenie:

Człowiek – wykształcenie – rodzina – przyjazne i bezpieczne otoczenie

Tak zdefiniowane priorytety stały się podstawą do przyjęcia i opisania pięciu obszarów priorytetowych, z których każdy posiada cel główny, cele częściowe oraz proponowane działania i przedsięwzięcia. Ponadto Program zawiera zestawienie przedsięwzięć i projektów dla powiatów regionu, przygotowane w oparciu o powiatowe i międzygminne strategie rozwoju.

Zapisy te będą weryfikowane i uaktualniane w programach powiatowych i gminnych.

Edukacja i kapitał ludzki

Cel główny:

Rozwój jakościowy szkół i placówek oświatowych, z ukierunkowaniem na rozwój ucznia i rozwój zawodowy nauczyciela, a tym samym większa skuteczność w wykształceniu i wychowaniu uczniów.

Jego osiągnięcie wymagać będzie systematycznej pracy w następujących obszarach:

- wspomaganie (narady szkoleniowe, warsztaty, konsultacje, zapoznawanie ze zmianami prawa oświatowego, inspirowanie),
- kontrolowanie (opiniowanie statutów, arkuszy organizacyjnych, aneksów, sieci szkół i placówek, obserwacja organizacji sprawdzianów i egzaminów, obserwacja organizacji i prac komisji do spraw awansu zawodowego nauczycieli, obserwacja organizacji i udział w pracach komisji konkursowych na dyrektora szkoły),
- diagnozowanie i ocenianie (organizacja i przeprowadzanie wewnętrznego mierzenia jakości pracy szkoły/placówki, analiza efektów kształcenia, promocja szkoły, zdobywanie dodatkowych kwalifikacji przez kadrę pedagogiczną oraz rozwój zawodowy nauczycieli),
- współdziałanie z jednostkami samorządu terytorialnego (w zakresie reorganizacji sieci szkół i placówek, oceny pracy zawodowej dyrektora, awansu zawodowego nauczycieli oraz mierzenia jakości pracy szkoły i placówki),
- mierzenie jakości pracy szkoły i placówki (ocenianie stopnia realizacji standardów oceny jakości pracy szkoły oraz rekontroli realizacji wybranych zaleceń),
- monitorowanie działań podejmowanych przez szkoły i placówki (opracowywanie planów i sprawozdań z badań wskazanych szkół i placówek w zakresie realizowanych zadań).

Cele szczegółowe:

- Wdrażanie i doskonalenie zarządzania jakością pracy w szkołach i placówkach,
- Systematyczne doskonalenie wizytatorów w zakresie organizacji i zarządzania jakością pracy w szkołach,
- Tworzenie nowoczesnego i skutecznego nadzoru pedagogicznego,
- Inspirowanie działań w zakresie realizacji priorytetowych zadań kuratorium,
- Współpraca z jednostkami samorządu terytorialnego i innymi podmiotami dla kreowania regionalnej polityki oświatowej.

Działania i rodzaje przedsięwzięć:

- Monitorowanie jakości organizacji szkoły (placówki), jej pracy i rozwoju,
- Wspomaganie rozwoju szkoły,
- Opiniowanie pracy szkoły i pracy dyrektora,

- Diagnoza stanu edukacji w województwie:
 - przeprowadzanie bieżących badań wybranych obszarów działalności szkoły,
 - analiza wyników badań,
 - określanie priorytetowych obszarów pracy szkoły.
- Projektowanie doskonalenia nauczycieli z uwzględnieniem potrzeb województwa,
- Opracowanie kierunków rozwoju oświaty w województwie,
- Organizacja systemu doskonalenia nauczycieli,
- Koordynowanie działań w ramach programów Socrates–Comenius i Leonardo da Vinci oraz seminariów Rady Europy (udzielanie informacji i pomoc dyrektorom szkół, nauczycielom, przedstawicielom samorządowym w wypełnianiu formularzy aplikacyjnych do udziału w programie, monitorowanie, opracowanie raportu wojewódzkiego z obserwacji stanu i przebiegu realizacji projektów Comeniusa, współorganizowanie konferencji, warsztatów i targów oraz wspomaganie rad pedagogicznych w realizacji tych przedsięwzięć),
- Koordynowanie akcji eTwinning w województwie opolskim (przygotowanie organizacyjne i merytoryczne konferencji i warsztatów dla dyrektorów i nauczycieli szkół),
- Organizacja np. polsko-niemieckich obozów młodzieżowych w Łambinowicach na terenach byłego obozu jenieckiego (celem tych obozów są działania wychowawcze *Praca dla pokoju* i *Uczyć się z przeszłości dla przyszłości*),
- Program „Doskonalenia z Nadrenią Palatynatem” (nauczyciele różnych przedmiotów szkół partnerskich (ponadgimnazjalnych i specjalnych) biorą wspólnie udział w różnych formach doskonalenia zawodowego nauczycieli niemieckich),
- Kontynuowanie programu *Seniorzy*, prowadzonego wspólnie z Północną Nadrenią-Westfalią, polegającego na pozyskiwaniu emerytowanych nauczycieli niemieckich głównie do szkół, w których prowadzona jest nauka języka niemieckiego jako języka mniejszości narodowej,
- Kontynuacja programu *Praktyki*, prowadzonego z dwoma uniwersytetami niemieckimi w Kilonii i Flensburgu (Szlezwik-Holsztyn). Studenci przebywają dwa razy w roku szkolnym po 6 tygodni w szkołach dwujęzycznych na praktykach pedagogicznych,
- Organizacja Wojewódzkiego Konkursu Wiedzy o Języku Polskim i Wojewódzkiego Konkursu Historycznego na temat powstań śląskich.

Kurator jest gwarantem osiągania przez szkoły i placówki wysokiej jakości pracy. Kwestia zapewnienia przez szkoły tej jakości znajduje obecnie bardzo wymierne odzwierciedlenie w postaci wyników uzyskiwanych przez uczniów na sprawdzianie kompetencji w klasie szóstej, egzaminach gimnazjalnych, maturalnych i potwierdzających

kwalifikacje zawodowe. To właśnie wyniki egzaminów są miernikiem stopnia spełnienia przez placówki wymaganej jakości. Jednak zawsze należy rozpatrywać te wyniki w kontekście uwarunkowań środowiskowych każdej placówki. Dlatego też rankingi szkół, tak często i chętnie dokonywane zarówno przez przedstawicieli mediów jak i niektórych jednostek samorządu terytorialnego, są działaniem wysoce niesprzyjającym rozwojowi jakościowemu placówek. Jako kryterium oceniającym szkoły powinien być przyrost wiadomości i umiejętności uczniów, badany po zakończeniu każdego etapu edukacyjnego. Tylko w ten sposób jesteśmy w stanie ocenić postęp edukacyjny, jaki staje się udziałem uczniów na miarę ich możliwości, a także wkład pracy nauczycieli w organizację procesu dydaktyczno-wychowawczego. Jednocześnie niezmiernie ważne jest dokonywanie przez szkoły pełnej analizy wyników osiągniętych przez uczniów, która świadczy o poziomie opanowania przez nich wiedzy i umiejętności.

Promocja i ochrona zdrowia

Cel główny:

Służba zdrowia bliżej pacjenta.

Do wyborów samorządowych w województwie opolskim pójdziemy z hasłem wyborczym, które definiuje cel główny: **3 x bliżej ludzi**.

Treścią tego hasła jest poprawa dostępności do świadczeń medycznych poprzez realizowanie ustawowego obowiązku władz samorządowych, wynikającego z przepisów Ustawy o finansowaniu świadczeń zdrowotnych ze środków publicznych. Ustawa ta obliguje i zezwala na podjęcie działań samorządów w kreowaniu Regionalnej Polityki Zdrowotnej mieszkańców województwa opolskiego.

Cele szczegółowe:

Wykorzystując dane gromadzone i opracowywane w Opolskim Centrum Zdrowia Publicznego jesteśmy w stanie zdiagnozować, zainicjować i współuczestniczyć w realizowaniu niżej wymienionych zadań oraz monitorować efektywność poszczególnych programów zdrowotnych.

1. **Bliżej dziecka i młodzieży** – możliwość powrotu lekarzy i dentystów do gabinetów szkolnych dzięki wykorzystaniu środków finansowych samorządów.

2. **Blżej pracownika** – zdrowie pracownika jest w interesie pracodawcy; trzeba wspierać inicjatywy dofinansowania czynnego uprawiania sportu, tworzenia drużyn sportowych z pracowników, organizowanie rozgrywek sportowych, nagradzanie pracowników za uprawianie sportu.
3. **Blżej obywateli** w zakresie profilaktycznych zagrożeń (realizacja programów prozdrowotnych, zapobiegających rakowi szyjki macicy, rakowi piersi, zmniejszających ryzyko chorób cywilizacyjnych, jak zawał i cukrzyca).

Działania i rodzaje przedsięwzięć:

Blżej dziecka i młodzieży:

Celem tego programu jest powrót lekarzy i dentystów do szkół i objęcie opieką profilaktyczną dzieci i młodzieży w okresie rozwojowym. Pozwoli to wychować zdrową młodzież, wykrywać we wcześniejszym okresie ogniska chorób, a tym samym zmniejszyć w przyszłości koszty leczenia chorób, które niejednokrotnie z czasem stają się nieuleczalne. Obecność lekarzy i dentystów umożliwi również prowadzenie edukacji prozdrowotnej w szkołach (podstawa prawna art. 9 cytowanej ustawy).

Działania:

- Podjęcie przez Sejmik uchwały w sprawie dofinansowania funkcjonowania gabinetów lekarza i lekarza dentysty w szkołach.
- Zawarcie przez samorzady umowy trójstronnej z dyrekcją i lekarzami w sprawie sprawowania opieki zdrowotnej w danej placówce oświatowej.
- Monitoring programu oraz ocena zdrowotna jego uczestników.

Blżej pracownika:

Wobec zwiększonych zadań, zmian formy zatrudnienia oraz różnorodnych obciążeń pracowników, a także lęku o utratę miejsca pracy w przypadku choroby, pracownicy bardzo często wolą nie wiedzieć, iż coś im dolega, i po prostu nie idą do lekarza. Uprawianie sportu, organizowanie drużyn sportowych pozwoli pracodawcom na czynne włączenie się w poprawę kondycji zdrowotnej pracowników, a tym samym zwiększy wydajność ich pracy. Tworzenie grup sportowych skieruje rywalizację m.in. na uprawianie sportu oraz będzie integrowało załogę.

Działania:

- Zainicjowanie programu wśród pracodawców oraz koordynowanie procesu tworzenia grup (drużyn) sportowych, prowadzenia rywalizacji pomiędzy pra-

codawcami w poszczególnych samorządach, nagradzanie pracodawców oraz pracowników za czynny udział w zajęciach sportowych oraz upowszechnianie medialne tego typu inicjatyw.

- Nagradzanie wyróżniających się pracodawców za czynne wspieranie rekreacji i sportu wśród pracowników.
- Współuczestnictwo w analizie stanu zdrowia osób zatrudnionych u pracodawcy wspierającego tworzenie grup i drużyn sportowo-rekreacyjnych.

Bliżej obywateli:

Cytowana wyżej ustawa pozwala samorządom na realizację wielu programów zdrowotnych oraz edukacji w tej dziedzinie, wynikających z potrzeb zdrowotnych i stanu zdrowia mieszkańców danej społeczności lokalnej. Organizacyjne oraz finansowe włączenie się władz samorządowych w realizację programów finansowanych przez NFZ zwiększy efektywność danego programu. Inicjowanie programów profilaktycznych będzie skutkowało zmniejszeniem liczby zachorowań mieszkańców danej społeczności. A życie i zdrowie jest wartością bezcenną.

Działania:

- Analiza, przy udziale władz samorządowych, stanu zdrowia mieszkańców danej społeczności lokalnej oraz opracowanie przez specjalistów odpowiednich programów zdrowotnych.
- Podjęcie stosownej uchwały oraz przeznaczenie odpowiednich środków finansowych na realizację programów zdrowotnych, zarówno finansowanych przez NFZ jak i własnych regionalnych programów zdrowotnych wraz z edukacją zdrowotną.
- Propagowanie, na łamach lokalnych mediów, realizowanych programów zdrowotnych oraz edukacji zdrowotnej wraz z organizowaniem konkursów na temat zdrowego trybu życia.

Pomoc społeczna i polityka prorodzinna

Cele główne:

- Objęcie opieką osób starszych i samotnych oraz stworzenie nowego modelu wolontariatu.
- Przeciwdziałanie dyskryminacji kobiet na rynku pracy poprzez stworzenie modelu zarządzania firmą przyjazną kobiecie.

Istnieje złożony problem dyskryminacji kobiet na rynku pracy. Należy świadomie wybierać strategię działania, która skupi się wokół szeroko zdefiniowanej grupy pracodawców i przyjmie perspektywę miejsca pracy. Właściciele przedsiębiorstw oraz kadra menedżerska są postrzegani jako kluczowi sprawcy dyskryminacji, ale także jako ważni aktorzy potencjalnej zmiany w sytuacji kobiet. Istnieje potrzeba skonstruowania i przestrzegania innowacyjnego modelu zarządzania firmą przyjazną kobiecie. Model ten będzie stanowił odpowiedź na dwa główne problemy dyskryminacji kobiet w miejscu pracy, tj. niski stopień przestrzegania prawa pracy związanego z równouprawnieniem kobiet i mężczyzn oraz niewielką obecność działań wspierających kobiety w miejscu pracy.

Poprawa poziomu opieki okołoporodowej w placówkach położniczych całego województwa

Należy dostrzegać i respektować prawa i potrzeby pacjentek. Poród, z medycznej procedury, w której kobieta była tylko „obiektem” podporządkowanym personelowi medycznemu, należy zamieniać w wydarzenie, w którym rodzica kobieta jest ważną, świadomą osobą. Proces zmierzający do respektowania jej potrzeb i traktowania bardziej po partnersku ma wielką wagę, modyfikuje sposób postrzegania porodu przez rodziców, lekarzy i cały personel medyczny. Kobiety winny być traktowane podmiotowo, lekarze i położne powinni informować o wykonywanych zabiegach, podawanych lekach i stanie dziecka. Powinno się dążyć do dawania kobietom swobody w pierwszym okresie porodu oraz zezwalać na obecność męża i odwiedziny po porodzie. Istotne jest zabieganie o intymne warunki przeprowadzania zabiegów przygotowujących do porodu, o poszanowanie prywatności, o wprowadzenie wolności wyboru miejsca i sposobu rodzenia.

Promowanie aktywnego udziału ojców w wychowywaniu dzieci

Konieczność uczestnictwa ojca w procesie wychowania dziecka jest jedną z podstawowych prawd pedagogicznych. Do prawidłowego rozwoju psychicznego dziecka potrzebne mu jest jednoczesne obcowanie z matką i ojcem. Każdy ojciec ma wielką rolę do spełnienia w procesie wychowania swoich dzieci. Jego nieobecności nie może wynagrodzić sama matka. Dziecko od ojca uzyskuje wiele bodźców do dalszego rozwoju. Brak ojca jak i negatywny model ojca bardzo utrudniają nabywanie prawidłowych postaw i ról rodzicielskich, co łączy się później z problemami w ich własnych związkach i relacjach ze swoimi potomkami.

Właściwe dostosowanie się ojca do roli, jaką ma spełnić w stosunku do dziecka, jest miarą osiągniętej przez niego dojrzałości społecznej.

Cele szczegółowe:

Wobec zwiększającej się stale liczby osób starszych i samotnych wymagających pomocy i opieki proponujemy zmianę dotychczasowej formy pomocy, jaką jest znalezienie miejsca w domu pomocy społecznej, na aktywną pomoc tym osobom poprzez otoczenie opieką w ich własnym domu lub domu dziennego pobytu:

- Zaproponowanie samorządom wdrożenia programu, koordynowanie wsparcia dla osób starszych i samotnych oraz upowszechnianie medialne tego typu inicjatyw;
- Umożliwienie osobom potrzebującym dziennej opieki (jedno – lub dwuzmianowej, w tym opieki medycznej) w ich własnych mieszkaniach, w dotychczasowych domach pomocy społecznej lub tworzenie domów dziennego pobytu przez osoby prywatne, stowarzyszenia, np. w niewykorzystanych szkołach, przedszkolach, byłych zakładach pracy.
- Propagowanie na łamach lokalnych mediów rozwiązań umożliwiających niesienie pomocy osobom potrzebującym i tworzenie dla nich nowych miejsc pracy.

Wolontariat jako forma wsparcia społecznego i jednocześnie forma samorealizacji

Zaangażowanie osób pozostających bez pracy lub dysponujących wolnym czasem w pomoc innym to doskonała forma samorealizacji, a jednocześnie możliwość zaprezentowania się wobec otoczenia.

- Wsparcie samorządu województwa dla wolontariuszy;
- Władze samorządowe powinny wspierać organizacyjnie i finansowo wolontariuszy w ich działaniach oraz propagować tę formę niesienia pomocy, np. przez fundowanie nagród dla najbardziej aktywnych wolontariuszy.
- Powiatowa baza wolontariuszy;
- Tworzenie przez Powiatowe Centra Pomocy Rodzinie Powiatowej Bazy Wolontariuszy, zawierającej dane osobowe i adresowe wolontariuszy, ludzi bardzo młodych, dorosłych i emerytów, ułatwi szybkie niesienie pomocy.
- Rozpowszechnienie znajomości prawa pracy związanego z równouprawnieniem kobiet przez pracodawców.

- Zwiększenie zainteresowania pracodawców działaniami wspierającymi kobiety w miejscu pracy,
- Uświadamianie pracodawców na temat korzyści płynących z równouprawnienia kobiet w miejscu pracy,
- Stworzenie warunków do respektowania przez pracowników służby zdrowia potrzeb kobiet i ich rodzin,
- Upodmiotowienie kobiety w opiece okołoporodowej i ułatwienie jej dostępu do niej,
- Uświadomienie kobiet w zakresie ich praw, by mogły domagać się ich przestrzegania,
- Standaryzacja sposobów postępowania w czasie porodu we wszystkich szpitalach w całym województwie,
- Propagowanie idei świadomego ojcostwa w społecznościach lokalnych,
- Upowszechnienie wiedzy na temat konsekwencji wycofywania się ojca z bliskich relacji z dzieckiem,
- Promowanie obecności ojca w życiu dziecka w rodzinie, w instytucjach, w życiu społecznym.

Działania i rodzaje przedsięwzięć

Promowanie i wykorzystywanie wskaźnika *Gender Index*, który stanowi instrument analizy i monitoringu sytuacji kobiet w miejscu pracy, pozwoli na realną i obiektywną analizę polityki danego pracodawcy pod kątem równouprawnienia kobiet i mężczyzn.

1. Należy przeprowadzić kampanię promocyjną, w ramach której zostanie zorganizowana debata regionalna na temat równouprawnienia kobiet na rynku pracy. W spotkaniu uczestniczyć będą lokalne organizacje pozarządowe, władze samorządowe, lokalny biznes, urzędy pracy, studenci, biura karier, biura programów unijnych. Tematem dyskusji będą możliwości wprowadzenia pozytywnych zmian dla wyrównywania szans w lokalnym biznesie. Omówione zostaną przykłady dobrych praktyk zastosowanych w regionie. Poruszone zostaną kwestie dotyczące problemów kobiet na rynku pracy i zaproponowane konkretne rozwiązania.
2. Należy stworzyć zachęty dla pracodawców do wzięcia udziału w ogólnopolskim konkursie na wzorową firmę, która prowadzi najlepszą politykę pracy w stosunku do kobiet. Konkurs pozwoli wyłonić z grona polskich przedsiębiorstw takich, którzy najlepiej realizują idee równouprawnienia kobiet i męż-

czynn. Konkurs będzie też pierwszą okazją do przetestowania nowego narzędzia analizy – wskaźnika Gender Index oraz pozwoli na poznanie istniejących już na polskim rynku dobrych praktyk, związanych ze wspieraniem kobiet w miejscu pracy. Konkurs, jako znaczące wydarzenie medialne skierowane do środowisk biznesu, przyczyni się do wzrostu świadomości pracodawców na temat równouprawnienia kobiet w miejscu pracy.

Rodzaje przedsięwzięć:

- Realizacja kampanii społecznych na rzecz poprawy warunków rodzenia w województwie, np. akcja *Rodzić po ludzku*. Zasadą tej akcji jest stworzenie młodym mamom możliwości dokonania oceny opieki okołoporodowej i podzielenia się swoimi doświadczeniami i szpitalnymi przeżyciami.
- Stworzenie i rozpropagowanie rankingu oddziałów najbardziej przyjaznych rodzącym kobietom, np. *Przewodnika po szpitalach położniczych*, redagowanego w ramach akcji *Rodzić po ludzku*.
- Inicjowanie publicznej dyskusji na temat porodu, warunków, jakie należy stworzyć w szpitalach, aby godność kobiet nie była naruszana.
- Edukacja społeczna: publikacje skierowane do mężczyzn w różnym wieku, artykuły w prasie lokalnej, audycje radiowe i telewizyjne, prelekcje dla różnych grup społecznych.
- Pomoc terapeutyczna i prawna: poradnictwo rodzinne, prawne, terapia rodzin, grupy wsparcia.
- Nadzór merytoryczny nad osobami pracującymi z rodziną.
- Warsztaty dla ojców w pełnej rodzinie oraz dla ojców z rodzin rozbitych, powołanie grupy samopomocowej dla ojców.

Infrastruktura techniczna, ochrona środowiska i ochrona przeciwpowodziowa

Cele główne

Zagwarantowanie nowoczesnej, spełniającej europejskie standardy infrastruktury technicznej jest jednym z zasadniczych elementów konkurencyjności regionu, warunkujących jego dalsze możliwości rozwoju społeczno-gospodarczego. Dostępność do mediów bezpośrednio przekłada się również na poziom życia ludności oraz wartość regionalnej gospodarki i potencjał inwestycyjny województwa opolskiego.

Celem strategicznym, jaki stawia sobie województwo opolskie, jest zwiększenie perspektyw rozwojowych regionu i mobilności jego mieszkańców poprzez rozwój infrastruktury transportowej.

Wspierane będą działania na rzecz poprawy dostępności komunikacyjnej regionu, zwiększenia bezpieczeństwa użytkowników dróg oraz rozbudowy systemu transportu publicznego.

Poprawa stanu środowiska naturalnego i ochrona przyrody przyczynią się ma do podniesienia konkurencyjności województwa opolskiego i osiągnięcia synergii pomiędzy ochroną środowiska i wzrostem gospodarczym w regionie. Będą wspierane działania przyczyniające się do poprawy jakości środowiska naturalnego poprzez rozwój infrastruktury: komunalnej w zakresie gospodarki wodno-ściekowej i gospodarki odpadami, ochrony powietrza i odnawialnych źródeł energii. Ponadto wspierane będą działania dla zachowania różnorodności biologicznej oraz walorów przyrodniczych województwa opolskiego.

- **gospodarka wodno-ściekowa** – wsparcie inwestycji prowadzących do zredukowania ilości zanieczyszczeń odprowadzanych ze ściekami do wód i ziemi oraz zapewnienie odpowiedniej jakości wody pitnej w aglomeracjach, zgodnie z Krajowym Programem Oczyszczania Ścieków Komunalnych i Strategią Gospodarki Wodnej,
- **gospodarka odpadami** – wsparcie działań w zakresie zapobiegania i ograniczania wytwarzania odpadów komunalnych, wdrażania technologii odzysku, w tym recyklingu, wdrażania technologii unieszkodliwiania odpadów komunalnych, a także likwidacja zagrożeń wynikających ze składowania odpadów zgodnie z krajowym i wojewódzkim planem gospodarki odpadami,
- **ochrona przyrody** – prowadzenie czynnych działań na rzecz ochrony przyrody na obszarach chronionych w województwie opolskim, prowadzące do ograniczenia degradacji środowiska.

Zadanie 1: Poprawa stanu środowiska naturalnego, w szczególności osiągnięcie standardów jakości środowiska i ochrona przyrody.

Zadanie 2: Zapewnienie bezpieczeństwa przeciwpowodziowego i ochrona przed suszą.

Ze względu na realne niebezpieczeństwo występowania powodzi na terenie województwa wspierany będzie w dalszym ciągu rozwój infrastruktury przeciwpowodziowej, szczególnie dorzecza Odry.

Pomimo realizacji wielu inwestycji w dalszym ciągu do słabych stron regionu zalicza się brak skutecznych **zabezpieczeń przeciwpowodziowych** oraz groźbę strat, które wystąpią w przypadku zaistnienia takiego zagrożenia, pokazała to wiosenna powódź w naszym regionie. Podstawowe znaczenie dla zapewnienia bezpieczeństwa powodziowego Opola, Nysy, Kędzierzyna-Koźła, Brzegu, Krapkowic i Lewina Brzeskiego oraz pozostałych terenów leżących w dorzeczu Odry, a także ograniczenia do minimum strat powodowanych powodzią, będzie mieć realizacja inwestycji w obiektach ochrony przeciwpowodziowej. Będziemy dążyć do zwiększenia retencji wód w powiązaniu z kompleksową modernizacją i rozbudową systemu polderów, suchych zbiorników, wałów i innych urządzeń wodnych, w tym **zbiorników małej retencji**, a także usprawnianiem i doskonaleniem istniejącego systemu monitorowania zagrożeń powodziowych. Działania te muszą stworzyć warunki dla utrzymania i stopniowego **rozwaju żeglugi śródlądowej** oraz wykorzystania potencjału energetycznego wód do produkcji energii odnawialnej. Kompleksowa ochrona przeciwpowodziowa powinna obejmować także działania na rzecz zachowania i odtworzenia ekosystemów rzek i ich dolin, a także utrzymania w dobrym stanie technicznym i ekologicznym wód płynących i urządzeń wodnych istotnych dla rolniczego wykorzystania.

Tylko kompleksowe uregulowanie stosunków wodnych może zabezpieczyć Opolszczyznę przed skutkami suszy i powodzi.

Cele szczegółowe:

- Poprawa dostępności komunikacyjnej regionu i zwiększenie bezpieczeństwa użytkowników dróg.
- Zwiększenie mobilności mieszkańców regionu poprzez rozbudowę systemu transportu publicznego.

W ramach obszaru infrastruktury realizowane będą działania na rzecz rozwiązania głównych problemów w obrębie infrastruktury drogowej o zasięgu regionalnym i lokalnym oraz infrastruktury transportu publicznego.

Zadania:

- Poprawa jakości środowiska naturalnego poprzez unowocześnienie gospodarki wodno-ściekowej,
- Zwiększenie stopnia segregacji oraz ponownego wykorzystania odpadów,
- Poprawa jakości powietrza,
- Zwiększenie wykorzystania energii odnawialnej,

- Zachowanie różnorodności biologicznej oraz walorów przyrodniczych Opolszczyzny.

W ostatnich latach w kraju i regionie opolskim można zauważyć pozytywną tendencję do poprawy stanu środowiska, wynikającą ze stopniowego wprowadzania między innymi technologii bardziej przyjaznych środowisku. Jednakże nadal występuje brak odpowiedniej infrastruktury ochrony środowiska, co uniemożliwia zapewnienie mieszkańcom regionu odpowiedniej jakości życia, wpływa negatywnie na rozwój gospodarczy, uwzględniający poszanowanie zasobów i walorów środowiska. Rozbudowa oraz modernizacja infrastruktury ochrony środowiska ma za zadanie nie tylko podniesienie standardów zamieszkania, zbudowanie zintegrowanego systemu monitoringu środowiska i ograniczenie skutków nadzwyczajnych zagrożeń, ale również utrzymanie i ochronę obszarów o wysokich walorach przyrodniczych i krajobrazowych.

Realizacja tych zadań pozwoli na wzmocnienie synergii pomiędzy ochroną środowiska, a wzrostem gospodarczym, jako ważnego czynnika poprawy warunków sprzyjających rozwojowi regionu:

- wsparcie inwestycji prowadzących do zredukowania ilości zanieczyszczeń odprowadzanych ze ściekami do wód i ziemi oraz zapewnienie odpowiedniej jakości wody pitnej w aglomeracjach, zgodnie z Krajowym Programem Oczyszczania Ścieków Komunalnych i Strategią Gospodarki Wodnej,
- modernizacja i rozbudowa sieci wodociągowej,
- realizacja inwestycji zwiększających bezpieczeństwo przeciwpowodziowe i prowadzących do wzrostu dyspozycyjnych zasobów wody.

Do najważniejszych problemów, obejmujących terytorialnie cały region, należy **gospodarka wodna** i infrastruktura jej towarzysząca. Jak wynika z diagnozy w zakresie środowiska wodnego województwo opolskie posiada ograniczone zasoby wód powierzchniowych dobrej jakości, które są w dodatku nierównomiernie rozmieszczone, a to wiąże się z niewystarczającą ich dyspozycyjnością dla potrzeb ludności i rolnictwa. Znaczny procent wód powierzchniowych charakteryzuje się dużym zanieczyszczeniem, co w przypadku potrzeby ich wykorzystania wymaga wysokoefektywnych metod uzdatniania wody. Aby tę sytuację poprawić, konieczna jest intensyfikacja ochrony w zlewniach rzek, szczególnie Nysy Kłodzkiej, Białej Głuchołaskiej, Osobłogi, Ścinawy Niemożlińskiej, Proсны i Widawy.

Ponieważ głównym źródłem zaopatrzenia w wodę ludności są wody podziemne, istotnym problemem jest ich ochrona, szczególnie ochrona ilości i jakości głównych 5 zbiorników wód podziemnych (GZWP) w pierwszej kolejności GZWP nr 333, a także rozbudowa monitoringu tych wód.

Działania i rodzaje przedsięwzięć:

Rozwój **infrastruktury drogowej o znaczeniu regionalnym** wymaga podjęcia następujących działań:

- poprawy dostępu do węzłów autostrady A4 i dróg do nich prowadzących, przejść granicznych, terenów inwestycyjnych, lotnisk oraz ośrodków miejskich,
- rozwoju dróg wojewódzkich oraz dróg zlokalizowanych w miastach na prawach powiatu, celem poprawy dostępności do terenów inwestycyjnych,
- ukierunkowanie na zwiększenie bezpieczeństwa ruchu drogowego poprzez monitorowanie dróg w zakresie ostrzegania, powiadamiania i przekazywania informacji na temat natężenia ruchu,
- ochrona regionalnych szlaków komunikacyjnych przed zagrożeniami i skutkami katastrof poprzez wyposażenie instytucji działających w tych obszarach w niezbędny sprzęt (np. straży pożarnej).

Istotnym ograniczeniem rozwojowym jest słabo rozwinięta **infrastruktura drogowa o znaczeniu lokalnym**. Sytuacja ta ma negatywny wpływ na konkurencyjność regionu i jego atrakcyjność dla potencjalnych inwestorów. Przede wszystkim istotne jest skomunikowanie tego typu dróg z terenami inwestycyjnymi, celem doprowadzenia do kompleksowego uzbrojenia tych terenów. W związku z tym wsparcie uzyskują inwestycje na rzecz rozbudowy i unowocześniania sieci dróg powiatowych i gminnych oraz infrastruktury przyczyniającej się do poprawy bezpieczeństwa ruchu drogowego.

Niewątpliwie ważnym elementem rozwoju jest rozwój infrastruktury komunikacyjnej regionu oraz podniesienie jej standardu. Wspierane będą przedsięwzięcia zmierzające do poprawy płynności komunikacyjnej oraz do zwiększenia atrakcyjności korzystania z **transportu publicznego** w zakresie:

- **komunikacji zbiorowej** – wspierane będą zadania, zmierzające do poprawy płynności komunikacyjnej oraz zwiększenia udziału transportu publicznego (zbiorowego) w ruchu miejskim. Działania realizowane w tej sferze skierowane są między innymi na zwiększenie efektywności i bezpieczeństwa systemów transportowych, głównie poprzez zastosowanie nowoczesnych technologii informatycznych, tzw. Inteligentnych Systemów Transportu (ITS);

- **regionalnych linii kolejowych** – głównym elementem działań realizowanych w ramach priorytetu będzie zakup taboru na potrzeby regionalnych przewozów kolejowych w celu poprawy stanu środowiska, komfortu i bezpieczeństwa podróżowania, zmniejszenia kosztów eksploatacyjnych, a także skrócenia czasu podróży;
- **infrastruktury lotniskowej** – niezbędne jest zagwarantowanie odpowiedniej infrastruktury lotniczej, prowadzenie aktywnej promocji lotniska jako „wrót regionu”. Funkcjonowanie lotniska w regionie będzie dużym atutem w sensie społeczno-gospodarczym, otwierającym region dla partnerów zagranicznych oraz umożliwiającym społeczeństwu większą mobilność za sprawą nowoczesnego medium komunikacyjnego. Ważnym problemem nierozwiązanym nadal jest sprawa podjęcia decyzji odnośnie powstania takiego lotniska w Kamieniu Śląskim. Wspierane będą również działania aktywizujące rozwój lokalnych lotnisk sportowo-rekreacyjnych, a także lotnisk i lądowisk spełniających ważną rolę w ratownictwie medycznym oraz ochronie przeciwpożarowej. Ponadto rozwój **transportu wodnego** jest szansą na odciążenie przewozu drogą lądową, a przede wszystkim rozładowanie przepelnionych dróg, tańszy eksport oraz zdecydowane działania proekologiczne. Daje on także możliwość żywienia i rozwoju gospodarczego miast portowych. Wodna komunikacja śródlądowa pozwala zmniejszyć zużycie paliwa i obniżyć koszty transportu.

○ atrakcyjności inwestycyjnej regionu w znacznej mierze decyduje dostępność do podstawowej **infrastruktury komunalnej**. Modernizacja i rozbudowa sieci wodociągowej i kanalizacyjnej oraz jakościowa gospodarka odpadami stworzą odpowiednie warunki dla aktywizacji gospodarczej regionu. Wdrożenie racjonalnych rozwiązań w zakresie infrastruktury komunalnej stanowi zasadniczy element współczesnej polityki ochrony środowiska.

Mocną stroną województwa opolskiego są powierzchniowe i podziemne zasoby wodne. Ich stan nie jest jednak zadowalający, a jego poprawa winna nastąpić poprzez ochronę zasobów i jakości tych wód oraz zapewnienie systemowej **gospodarki wodno-ściekowej**. Priorytetowym zadaniem ochrony zasobów wodnych jest zapewnienie wszystkim mieszkańcom regionu dostępu do wody nadającej się do spożycia. Zatem konieczne jest powstrzymanie degradacji wód podziemnych, intensyfikacja procesów przyczyniających się do racjonalizacji sposobu wykorzystania istniejących zasobów wodnych oraz właściwe zagospodarowanie obszarów ochronnych zbiorników wodnych. Działania ukierunkować należy na oszczędne zużycie wody i zmniejszenie wodochłonności, jak również maksymalne wykorzystanie m.in. wód specjalnego znaczenia. Wspierane będą

również działania monitorujące jakość wody oraz ochronę wód podziemnych i powierzchniowych przed zanieczyszczeniem.

Do słabych stron województwa opolskiego zalicza się niewystarczający stan skanalizowania regionu. Z systemów kanalizacyjnych korzysta zaledwie połowa ludności Opolszczyzny. Prawidłowa gospodarka ściekami powinna być prowadzona poprzez budowę i rozbudowę systemów kanalizacyjnych, podłączonych do oczyszczalni ścieków w miastach i na terenach wiejskich. Działanie ukierunkować należy przede wszystkim na budowę kanalizacji, rozbudowę i modernizację oczyszczalni ścieków na obszarze aglomeracji od 2 tys. RLM, zgodnie z zapisami Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych i przepisami w sprawie wyznaczenia granic i obszarów aglomeracji.

Wśród słabych stron regionu wymienia się brak powszechnego i w pełni funkcjonującego systemu wykorzystywania odpadów. Konieczne jest przeprowadzenie istotnych zmian w zakresie **gospodarki odpadami**. Należy przeprowadzić likwidację lub rekultywację składowisk odpadów (w tym już wyeksploatowanych) oraz wdrożyć segregację, selekcję i wtórne wykorzystanie odpadów (recykling). Niezbędne jest podjęcie działań dla selekcji i utylizacji odpadów niebezpiecznych, a także budowy składowisk na wyroby zawierające azbest. Składowiska odpadów, w tym także dzikie, stanowią zagrożenie dla gleb i wód gruntowych, dlatego wymagają rekultywacji. Rekultywacja terenów składowania odpadów pozwoli przywrócić i nadać im cechy użytkowe lub przyrodnicze. Do dofinansowania kwalifikować się będą tylko projekty zgodne z Planem Gospodarki Odpadami Województwa Opolskiego.

Systematyczna poprawa stanu czystości powietrza w województwie opolskim wymaga intensyfikacji podejmowanych działań. W szczególności dotyczy to rozszerzenia na obszar całego województwa programu likwidacji niskiej emisji zanieczyszczeń. W ramach priorytetu wspierane będą działania służące **ochronie powietrza**. Dofinansowanie uzyskają kompleksowe projekty dotyczące sieci ciepłowniczych oraz modernizacji źródeł ciepła, jak również modernizacji w obiektach publicznych, prowadzące do ograniczenia emisji gazów i pyłów do atmosfery. Ponadto dofinansowanie uzyskają działania związane z monitoringiem powietrza. Słabą stroną regionu jest niski poziom wykorzystywania źródeł energii odnawialnej. W związku z tym dążyć należy do szerszego wykorzystania odnawialnych źródeł energii (OZE) poprzez budowę urządzeń i instalacji do wytwarzania, magazynowania, przesyłu i produkcji energii odnawialnej, m.in. słonecznej, wiatrowej, biomasy, hydroelektrycznej i geotermicznej. Priorytetem jest potrzeba zmniejszenia uzależnienia od energii tradycyjnej za sprawą postępów w dążeniu do efektywności energetycznej i energii odnawialnej.

Energia pozyskiwana ze źródeł energii odnawialnej powinna stanowić istotny udział w bilansie energetycznym województwa opolskiego.

Niezbędne jest również dążenie do ograniczenia negatywnego wpływu istniejącej działalności przemysłowej i dostosowanie przedsiębiorstw do wymogów prawa wspólnotowego, zwłaszcza w zakresie spełniania wymogów Najlepszych Dostępnych Technik.

Województwo opolskie należy do cenniejszych regionów Polski pod względem **bioróżnorodności i walorów przyrodniczych**. Bardzo istotne jest podejmowanie działań, które w odpowiedni sposób zabezpieczą unikatowe zasoby przyrodnicze. W ramach obszaru realizowane będą działania zmierzające do ochrony siedlisk przyrodniczych (ekosystemów), zwiększenia drożności korytarzy ekologicznych (ścieżki i przejścia dla zwierząt nad ciągami transportowymi), zachowania różnorodności gatunkowej. Z zakresu ochrony siedlisk przyrodniczych inwestycje zlokalizowane powinny być na obszarach Parków Krajobrazowych i na terenach objętych siecią Natura 2000.

Należy dążyć do ograniczania i eliminowania wykorzystania wód podziemnych do celów innych niż zaopatrzenie w wodę do picia oraz dla przemysłu spożywczego i farmaceutycznego. Istnieje również potrzeba wprowadzania zamkniętych obiegów wody w przemyśle, wodooszczędnych technologii produkcji, zmniejszania strat wody w sieciach wodociągowych.

Podobnie jak w całej Polsce, tak i na Opolszczyźnie, dużym problemem są zrzuty ścieków nieoczyszczonych oraz konieczność zmniejszenia ładunków zanieczyszczeń w ściekach komunalnych i przemysłowych, wprowadzanych do wód lub do ziemi, w tym substancji szczególnie szkodliwych dla środowiska wodnego. Wynika z tego konieczność uporządkowania gospodarki ściekowej w pierwszej kolejności na obszarach strategicznych z punktu widzenia obecnego i perspektywicznego zaopatrzenia w wodę mieszkańców, w tym głównie na terenach wiejskich oraz w nieskanalizowanych, peryferyjnych dzielnicach miast, poprzez budowę zbiorczych systemów kanalizacyjnych i oczyszczalni ścieków zgodnie z Krajowym Programem Oczyszczania Ścieków Komunalnych. Jest to zadanie kosztowne, prawdopodobnie przy realizacji całości programu przekraczające możliwości samorządów lokalnych.

Ze względu na realne niebezpieczeństwo występowania powodzi na terenie województwa **w dalszym ciągu wspierany będzie rozwój infrastruktury przeciwpowodziowej**.

Przeciwdziałanie bezrobociu, warunki życia i bezpieczeństwo publiczne

Cele główne:

Problem bezrobocia jest najpoważniejszym problemem kraju od początku zmian ustrojowych. Może on rodzić wiele niekorzystnych sytuacji społecznych, jak powiększenie się obszaru ubóstwa, patologie społeczne, konieczność lokacji środków publicznych na wypłaty zasiłków, świadczeń, etc. Ważnym więc interesem państwa jest ograniczanie bezrobocia. W drugiej połowie 2010 r. sytuacja na rynku pracy w Polsce jest wyraźnie gorsza niż w pozostałych krajach członkowskich UE (z uwzględnieniem również nowych krajów członkowskich). Zjawisko to niesie ze sobą wiele negatywnych skutków i jest bez wątpienia problemem palącym i wymagającym działań o dużej skuteczności.

Dla różnych grup osób sytuacja na rynku pracy jest zróżnicowana. Najmniej korzystna jest dla osób z niskimi kwalifikacjami, ale również i dla osób młodych, wchodzących dopiero na rynek pracy, oraz nieco starszych i mniej mobilnych, powyżej 45 roku życia. W lepszej sytuacji są osoby z przedziału wiekowego 25-45 lat, dobrze wykształcone. Osoby z tej grupy nawet w przypadku utraty zatrudnienia szybciej i skuteczniej wracają na rynek pracy. Osoby starsze, o niskich kwalifikacjach, częściej cierpią na długotrwałe bezrobocie.

Charakterystyka bezrobocia:

(w nawiązaniu i w uzupełnieniu do wcześniejszych informacji):

1. Zróżnicowanie terytorialne:

Duże zróżnicowanie terytorialne natężenia bezrobocia, prawie dwukrotna różnica wielkości stopy bezrobocia w województwach o największej i najmniejszej stopie bezrobocia; jeszcze większe zróżnicowanie występuje w woj. opolskim: 18,3% w powiecie brzeskim, natomiast 6,3% miasto Opole).

2. Struktura bezrobotnych:

- wśród bezrobotnych większość stanowią kobiety, w województwie opolskim 53,3%
- tylko ok. 15.5% bezrobotnych ma prawo to zasiłku,
- dużą grupę wśród bezrobotnych stanowi młodzież do 25 roku życia, w woj. opolskim to 20.6%,

- znaczna grupa to osoby bezrobotne długotrwale (czyli takie, które status bezrobotnego posiadają min. 12 miesięcy w ciągu ostatnich 24 miesięcy), w woj. opolskim – 42,2%,
- bezrobotni powyżej 50 roku życia, w woj. opolskim stanowią oni 24,4% ogółu,
- mieszkańcy wsi, w woj. opolskim stanowią 43,5% wszystkich zarejestrowanych bezrobotnych.

Uwzględniając wszystkie powyższe przyjęto, że **celem głównym będzie systematyczne obniżanie ilości bezrobotnych w regionie z wykorzystaniem wszystkich dostępnych instrumentów rynku pracy.**

Cele szczegółowe:

Polityka rynku pracy w Polsce, ze względu na złożoność problemów, wymaga kompleksowego i wielowymiarowego podejścia z kilkuletnią perspektywą. Celem jest zdynamizowanie polityki zatrudnienia, prowadzącej do zwiększenia zatrudnienia i ograniczenia bezrobocia, oraz zainicjowanie postępu w zakresie jakości zatrudnienia.

Strukturę działań ujęto w przedstawione niżej punkty:

Poprawa zasobów miejsc pracy:

Poprawę zasobów miejsc pracy możemy osiągnąć poprzez unowocześnienie rynku pracy i następujący w ślad za tym wzrost atrakcyjności regionu. Drogą do tego jest:

- rozwój przedsiębiorczości – promocja tworzenia nowych przedsiębiorstw,
- promocja elastycznych form zatrudnienia,
- promocja rozwoju zawodowego pracowników,
- obniżenie obciążeń nakładanych na pracowników o najniższych dochodach.

Poprawa aktywności na rynku pracy:

- Wdrożenie nowych rozwiązań organizacyjno-finansowych, zapewniających zwiększenie dostępu do usług rynku pracy.
- Poprawa informacji o rynku pracy.
- Wzmocnienie finansowe funduszy pożyczkowych, poręczeniowych i kapitałowych, wspomagających osoby pragnące rozpocząć własną działalność gospodarczą.
- Poprawa dostępności mieszkań dla obywateli, skutkująca większymi możliwościami zmiany miejsca zamieszkania w związku z pracą.

Wyrównanie szans na rynku pracy:

- Wzbogacenie oferty i podwyższenie jakości usług świadczonych przez powiatowe i wojewódzkie urzędy pracy.
- Aktywizacja osób z grup znajdujących się w szczególnie trudnej sytuacji na rynku pracy.
- Aktywizacja zawodowa osób niepełnosprawnych.
- Inwestowanie w kapitał ludzki.

Działania i rodzaje przedsięwzięć

Określone powyżej cele szczegółowe, mające prowadzić do zdecydowanej poprawy sytuacji na rynku pracy, wymagają podjęcia konkretnych działań.

Rozwój przedsiębiorczości:

- Wzmocnienie instytucji otoczenia biznesu, prowadzącej w rezultacie do rozwoju usług dla potrzeb przedsiębiorców, wzrostu innowacyjności organizacyjnej i produktowej w przedsiębiorstwach.
- Rozwój specjalistycznego doradztwa dla przedsiębiorców, które ułatwi dostęp do specjalistycznej biznesowej pomocy doradczej, przyczyni się do wzrostu liczby przedsiębiorstw posiadających certyfikaty jakości oraz wzrostu wskaźnika przedsiębiorstw innowacyjnych.
- Uproszczenie systemu prawnego w odniesieniu do funkcjonowania małych i średnich przedsiębiorstw (MŚP) i samozatrudnienia, prowadzące do regulacji prawnych, sprzyjających tworzeniu nowych miejsc pracy oraz poprawie warunków ich działania. Ujednoczenie interpretacji przepisów.
- Wsparcie przedsiębiorstw w realizowaniu inwestycji prowadzących do tworzenia nowych miejsc pracy.
- Różnicowanie działalności rolniczej i zbliżonej do rolnictwa, prowadzące do podjęcia przez rolników działalności dodatkowej i poprawiające ich sytuację materialną.

Zwiększenie elastyczności i zróżnicowanie form zatrudnienia:

- Działania zmierzające do zawarcia paktu społecznego.
- Udoskonalenie przepisów indywidualnego i zbiorowego prawa pracy.
- Uregulowanie spraw związanych z nietypowymi formami zatrudnienia.
- Dostosowanie warunków pracy w Polsce do standardów UE.
- Promowanie samozatrudnienia.
- Tworzenie warunków do aktywizacji zawodowej osób wychowujących dzieci, poprzez upowszechnianie alternatywnych form edukacji przedszkolnej.

Promocja rozwoju zawodowego pracowników:

- Wsparcie tych pracodawców, którzy szkolą swoich pracowników w związku ze zmianami wynikającymi z rozwijającej się technologii (nie tylko przedsiębiorców mających wydzielony fundusz szkoleniowy).
- Finansowanie z funduszu pracy szkolenia pracowników MŚP oraz prowadzących własną działalność gospodarczą (nie tylko osób bezrobotnych).

Obniżenie obciążeń nakładanych na pracowników o najniższych dochodach:

- Redukcja podatkowych i paropodatkowych kosztów pracy.
- Obniżenie składek na ubezpieczenie społeczne.

Wdrożenie rozwiązań organizacyjno-finansowych zapewniających zwiększenie dostępu do usług rynku pracy:

- Wzmocnienie publicznych oraz wspieranie rozwoju niepublicznych służb zatrudnienia.
- Wspieranie rozwoju współpracy pomiędzy publicznymi służbami zatrudnienia i podmiotami oferującymi pomoc dla bezrobotnych na poziomie lokalnym.
- Uproszczenie przepisów prawnych, prowadzące do odbiurokratyzowania działania służb zatrudnienia.
- Wdrożenie standardów podstawowych usług rynku pracy.

Poprawa informacji o rynku pracy:

- Rozwój i doskonalenie monitoringu zawodów deficytowych i nadwyżkowych, co zwiększy efektywność organizowanych szkoleń oraz możliwości korekty kierunków kształcenia w szkołach.
- Przeorientowanie i wzmocnienie modelu informacji o rynku pracy.
- Stworzenie metodologii badania lokalnego rynku pracy.
- Badanie wpływu migracji na rynek pracy w regionie.
- Opracowanie internetowego systemu upowszechniania informacji zawodowej.
- Aktualizacja Klasyfikacji Zawodów i Specjalności.

Wzmocnienie finansowe instytucji pożyczkowych:

- Ułatwienie przedsiębiorcom dostępu do zewnętrznych źródeł finansowania inwestycji.

Poprawa dostępności mieszkań dla obywateli:

- Opracowanie programu budownictwa mieszkaniowego.
- Uruchomienie programu kredytów preferencyjnych wspierających budownictwo mieszkań własnościowych.
- Budowa społecznych mieszkań czynszowych.

Wzbogacenie oferty i podwyższenie jakości usług urzędów pracy

- Doskonalenie systemu szkoleń osób bezrobotnych.
- Wprowadzenie zmian w systemie doboru pracowników pod kątem potrzeb pracodawców.
- Rozwój usług EURES.
- Wspieranie rozwoju poradnictwa o zasięgu europejskim.
- Doskonalenie kwalifikacji kadry służb zatrudnienia.
- Opracowanie dla poradnictwa zawodowego testu do badań zainteresowań zawodowych.

Aktywizacja osób z grup znajdujących się w szczególnie trudnej sytuacji na rynku pracy:

- Wzmocnienie zdolności do pracy osób zagrożonych wykluczeniem społecznym.
- Stworzenie warunków do powstawania spółdzielni socjalnych.
- Rozwój prac społecznie-użytecznych.
- Aktywizacja zawodowa młodzieży (staże, udział w OHP).
- Wspieranie zatrudnienia osób po 50 roku życia.

Aktywizacja zawodowa osób niepełnosprawnych:

- Wsparcie kształcenia ustawicznego osób niepełnosprawnych.
- Wsparcie informatyczne procesu edukacji osób niepełnosprawnych.
- Wspieranie zatrudnienia osób niepełnosprawnych, poprzez współfinansowanie ich zatrudnienia, oraz organizacji miejsc pracy dla niepełnosprawnych ze szczególnym uwzględnieniem powiatów o dużym bezrobociu.

Inwestowanie w kapitał ludzki:

- Promocja rozwiązań systemowych w zakresie gospodarki opartej na wiedzy.
- Pomoc w dostosowaniu się do wymogów rynku pracy osób młodych i starszych.
- Doskonalenie kwalifikacji kadry doradców zawodowych.

- Popularyzacja idei kształcenia ustawicznego.
- Przygotowanie i uruchomienie internetowej bazy danych szkolnictwa średniego i wyższego.
- Przygotowanie nauczycieli do roli doradców zawodowych.
- Kursy doskonalące nauczycieli w zakresie języków obcych, pedagogiki specjalnej oraz metodyki przedmiotów zawodowych i ogólnych.
- Przygotowanie kadry do prowadzenia kształcenia ustawicznego na odległość.
- Dotacje dla szkół na projekty rozwojowe.
- Aktualizacja treści kształcenia w podstawach programowych oraz programach nauczania zawodowego.
- Doskonalenie wiedzy i umiejętności zawodowych rolników poprzez zwiększenie dostępu do pomocy w ramach Wspólnej Polityki Rolnej UE.
- Tworzenie centrów kształcenia na odległość na wsiach.

Wykaz inwestycji regionalnych i ponadregionalnych do realizacji przy wsparciu budżetu państwa i funduszy europejskich

W trakcie organizowanych w regionie konsultacji społecznych i spotkań eksperckich proponuje się uzupełnić zapisy programu o wykaz proponowanych do realizacji zadań inwestycyjnych jak również programów służących rozwiązywaniu lokalnych spraw. W związku z tym pełnomocnikom PiS w regionie zaproponowano wypełnienie zestawień zawierających potrzebne inwestycje lub opracowanie i uruchomienie programów rozwiązujących problemy społeczne, infrastruktury i środowiska oraz służące lokalnemu rozwojowi gospodarki. Przedstawione propozycje uzupełnione o przybliżone koszty realizacji oraz sposoby ich sfinansowania będą stanowiły podstawę debaty publicznej w kampanii wyborczej. Ważne jest to, że wiele zagadnień, które proponował Rząd Premiera J. Kaczyńskiego są nadal aktualne a wiele nowych pojawiło wskutek zaniechania i zaniedbań powstałych w obecnej kadencji samorządów.

Punktem wyjścia do dyskusji są:

- Remont, oczyszczenie i zagospodarowanie zbiorników retencyjnych Nysa, Otmuchów i Turawa,

- Budowa zbiorników retencyjnych i wielozadaniowych w Raciborzu, Racławicach Śląskich i na Ścinawie Niemodlińskiej oraz w pełni przygotowanego do realizacji zbiornika w Kotlarni.
- Modernizacja do odpowiednich standardów odrzańskiego szlaku wodnego i Kanału Gliwickiego,
- Dokończenie budowy obwałowań Odry na terenie województwa,
- Budowa centrów logistycznych w tym dla terenów wiejskich,
- Przebudowa dróg krajowych nr 11, 46 (Szlak Staropolski) i 40 (Droga Sudecka),
- Budowa węzłów autostradowych w Prószkowie oraz Magnuszowicach,
- U uruchomienie lotniska regionalnego,
- Budowa obwodnic: Olesna, Opola, Nysy, Kędzierzyna-Koźla, Prudnika, Dobrzenu Wielkiego, Niemodlina i Głogówka,
- Dostęp do szerokopasmowego Internetu,
- Zwiększenie dostępności programów telewizji regionalnej,
- Zwiększenie efektywności działania Opolskiego Centrum Rozwoju Gospodarki,
- Rozwój instytucji finansujących rozwój przedsiębiorczości: Regionalnego Funduszu Pożyczkowego oraz Regionalnego Funduszu Rozwoju Innowacji,
- Budowa Opolskiego Parku Naukowo-Technologicznego, lokalnych parków przemysłowych, inkubatorów przedsiębiorczości i technologicznych,
- Rewitalizacja, promocja i zabezpieczenie obiektów na szlaku drewnianego budownictwa sakralnego,
- Dokończenie prac konserwatorskich w kompleksie Góry Św. Anny,
- Prace konserwatorskie na szlaku średniowiecznych polichromii w powiecie brzeskim,
- Przejęcie finansowania Muzeum Jeńców Wojennych w Łambinowicach przez budżet państwa.

Uwarunkowania realizacji celów Samorządowego Programu PiS Województwa Opolskiego

Przedstawiony powyżej program stanowi ramy, w które będą wpisywane lokalne programy samorządowe: powiatowe, gminne lub międzygminno-powiatowe, zawierające szczegółowe rozwiązania w układzie regionalnym

i ponadregionalnym, branżowym lub horyzontalnym w zależności od występujących problemów. Wiele zadań przyjętych do wykonania jest możliwe do zrealizowania do 2014 roku. Niektóre będą wymagały dłuższej perspektywy czasowej dotyczące np. wielkich inwestycji lub przebudowy świadomości w podejściu do zagadnień społecznych lub wdrażania zasad gospodarki opartej na wiedzy. Wybrane obszary priorytetowe, nakreślone dla nich cele główne, opisane cele szczegółowe oraz działania i typy przedsięwzięć zawierają najważniejsze zagadnienia, których pomyślnie rozwiązanie warunkuje wzrost konkurencyjności Opolszczyzny w wymiarze krajowym i europejskim.

Aby jednak doszło do zrealizowania Programu, niezbędne jest spełnienie kilku podstawowych warunków.

Jedną grupą to uwarunkowania wewnętrzne:

- wybór odpowiedzialnych ludzi do władz samorządowych wszystkich szczebli, ludzi z wizją, traktujących swoją pracę jako misję z pomysłami na rozwój gminy, powiatu, regionu oraz determinacją, aby te pomysły zrealizować,
- zbudowanie i utrzymanie konsensusu pomiędzy możliwie dużą liczbą grup społecznych i zawodowych, prowadzącego do akceptacji przedstawionych celów i sposobów ich realizacji,
- jednoznaczne przypisanie zadań i odpowiedzialności właściwym samorządom, instytucjom i organizacjom,
- profesjonalny monitoring realizowanych zadań, zapewniający pełną ocenę ilości i efektywności.

Uwarunkowaniami zewnętrznymi są:

- opracowanie nowych i nowelizacja istniejących aktów prawnych regulujących działalność aktorów szczebla centralnego, regionalnego i lokalnego,
- częstsza i aktywniejsza współpraca międzyregionalna, gwarantująca przygotowanie i realizację projektów o zasięgu ponadregionalnym,
- opracowanie i wdrożenie w skali kraju prostych, jednoznacznych procedur i oceny efektów wykorzystania funduszy europejskich oraz zakresu kompetencji wszystkich uczestników tego procesu,
- opracowanie i wdrożenie transparentnego systemu kontroli przepływu i wydatkowania środków publicznych i prywatnych służących tworzeniu partnerstwa publiczno prywatnego.

Można z dużą pewnością założyć, że pomyślne spełnienie powyższych warunków zasadniczo przyczyni się do zrealizowania prezentowanego Programu.

Zakończenie

Zespół Redakcyjny dziękuje wszystkim osobom zaangażowanym w przygotowanie informacji źródłowych i udział w panelach dyskusyjnych związanych z przygotowaniem i aktualizacją zapisów Programu Samorządowego PiS **Nasz Śląsk Opolski**. Nasza praca wprawdzie kończy się z chwilą zatwierdzenia propozycji programu przez władze centralne lecz wyrażamy nadzieję, że zapisane propozycje i pomysły staną się podstawą przyszłych działań dla przyszłych osób odpowiedzialnych za pomyślny rozwój naszego regionu.